DUTCH BIRDING

VOLUME 19 • NO 2 • 1997

Dutch Birding

Internationaal tijdschrift over Palearctische vogels

Redactie
Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Nederland
fax 023-5376749

Fotoredactie
Dutch Birding
p/a René Pop
Landbouwstraat 6
1786 AL Julianadorp
Nederland

Abonnementenadministratie
Financiële zaken:
p/a Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Nederland

Ledenadminisratie:
Ron van den Enden
p/a Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Nederland

Bestuur
Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Nederland

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna
CDNA
Postbus 45
2080 AA Santpoort-Zuid
Nederland

Telefoonlijnen
Nederland:
0900-20 321 28
(vogellijn, 75 cpm)
078-6180935 (inspreeklijn)

België: 03-4880194
(vogel- en inspreeklijn)

Internet
http://www.mebweb.nl/DutchBirding

Dutch Birding

Hoofdredacteur Arnoud van den Berg (tel 023-5378024, fax 023-5376749)

Adjunct hoofdredacteur Enno Ebels (tel / fax 030-2961335, e-mail ebels@worldaccess.nl)

Uitvoerend redacteur André van Loon (tel / fax 020-6997585)

Fotografisch redacteur René Pop (tel 0183-630585)

Redactieraad Ferdy Hieselaar, Graham Holloway (Engeland), Peter Meininger en George Sangster

Redactie-adviesraad Peter Barthel (Duitsland), Gerald Driessens (België), Klaas Eigenhuis (Nederland), Dick Forsman (Finland), Ted Hoogendoorn (Nederland), Lars Jonsson (Zweden), Anthony McGeehan (Noord-Ierland), Killian Mullarney (Ierland), Gerald Oreel (Nederland), Kees Roselaar (Nederland), Frank Rozendaal (Nederland), Hadoram Shirihai (Israël), Gunter De Smet (België), Lars Svensson (Zweden) en Peter Symens (België)

Redactiemedewerkers Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van Duivendijk, Remco Hofland, Diederik Kok, Hans van der Meulen, Peter de Rouw en Roland van der Vliet

Productie en lay-out André van Loon en René van Rossum

Advertenties Peter Meijer (tel 0348-431905, fax 0348-420394, e-mail meijerpc@worldonline.nl)

Abonnementen De abonnementsprijs voor 1997 bedraagt: NLG 60.00 (Nederland), BEF 1250.00 (België), NLG 67.50 (overige landen binnen Europa) en NLG 72.50 (landen buiten Europa, luchtpost).
U kunt zich abonneren door het overmaken van de abonnementsprijs op girorekening 01 50 697 (Nederland), girorekening 000 1592468 19 (België) of bankrekening 54 93 30 348 van ABN◆AMRO (Bilthoven), ovv 'abonnement Dutch Birding'. Alle rekeningen zijn ten name van de Dutch Birding Association. Het abonnement gaat in na ontvangst van de betaling.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift met nummers in februari, april, juni, augustus, oktober en december. Het publiceert originele artikelen en mededelingen over morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied en andere gebieden.

De Nederlandse, Engelse en wetenschappelijke vogelnamen volgen: de *Lijst van Nederlandse vogels* door A B van den Berg & C A W Bosman (1996, Santpoort-Zuid); *The 'British Birds' list of English names of Western Palearctic birds* door British Birds (1993, Blunham); de door C S Roselaar samengestelde lijst in de *Geïllustreerde encyclopedie van de vogels* door C M Perrins (1991, Weert); en *Distribution and taxonomy of birds of the world* door C G Sibley & B L Monroe Jr (1990, New Haven).

Een lijst met tarieven voor de vergoeding van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar bij de redactie.

Dutch Birding Association

Bestuur Theo Admiraal, Gijsbert van der Bent (voorzitter, tel 071-4013606), Roy de Haas (penningmeester), Peter Meijer, Marc Plomp en Chris Quispel (secretaris, tel 071-5124825); tevens is de redactie van Dutch Birding met een zetel vertegenwoordigd

Bestuursmedewerkers Jeannette Admiraal, Gerald Driessens, Ron van den Enden, Hans Gebuis, Leo Heemskerk, Remco Hofland, Paul Knolle, Ger Meesters, Arnold Meijer, Kees Tiemstra en Arnold Veen

Dutch Birding Travel Report Service (DBTRS) Ib Huysman, Postbus 737, 9700 AS Groningen, Nederland, tel 050-5274993, fax 050-5272668, internet http://www.mebweb.nl/DBTRS

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA)

Leden Max Berlijn, Ruud van Beusekom, Karel Mauer, Jan van der Laan (voorzitter, tel 020-6834522), Kees Roselaar, Jelle Scharringa (secretaris, tel 030-2532801), Gerard Steinhaus en Wim Wiegant (archivaris)
De CDNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.
De Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA) is de subcommissie van de CDNA betreffende taxonomie, nomenclatuur en status van Nederlandse (onder)soorten en bestaat uit Arnoud van den Berg, Cornelis Hazevoet, Kees Roselaar en George Sangster (secretaris, tel / fax 071-5143790).

© 1997 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij Steens Schiedam BV, Postbus 59, 3100 AB Schiedam, Nederland

COMBI £ FOCUS

FOCUS

THOMSONLAAN 96 2565 JE DEN HAAG
TEL: 070-3638398 FAX: 070-3617147

DÉ SPECIAALZAAK OP HET GEBIED VAN KIJKERS - CAMERA'S - TELESCOPEN - STATIEVEN OPNAMEAPPARATUUR - VIDEO

VOOR DB-LEDEN DE LAAGSTE PRIJZEN

Kijkers
Bijv: Bausch & Lomb 10x42

Normaal f 2899,-
DB-prijs f 2299,-

Objectieven
Bijv: Sigma 400/5.6 AF

Normaal f 2149,-
DB-prijs f 1799,-

Statieven
Bijv: Slik 67

Normaal f 625,-
DB-prijs f 479,-

Telescopen
Bijv: Leica Televid 77 + ocul.

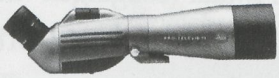

Vanaf f 1899,-

Geluidsapparatuur
Sony opnamewalkman + paraboolmicrofoon

Normaal f 549,-
DB-prijs f 489,-

Mobiele Telefoons
Ericsson GA 318

Gratis bij Libertel regio 20 abonnement

Alle apparatuur geleverd met Nederlandse garantie
Verzending mogelijk door heel Nederland
Met 20 jaar veldervaring geheid een goed advies
Inruil van camera's, kijkers e.d. mogelijk

BEL VOOR DE LAATSTE PRIJS!

Prijzen incl. BTW. excl. verzendkosten. Prijswijzigingen voorbehouden.

Bausch & Lomb • Bresser • Bushnell • Bynolyt • Canon • Gitzo • Kowa • Leica • Manfrotto • Minolta • Nikon • Novoflex • Olympus • Optolyth • Pentax • Sigma • Slik • Sony • Swarovski • Swift • Tamron • Zeiss e.v.a.

NATUURLIJK voor het beste boek
als eerste naar NATUUR en BOEK

NIEUW nieuwer NIEUWST:

Harrap & Quinn, TITS NUTHATCHES & TREECREEPERS	82,50
van Perlo, BIRDS of EASTERN AFRICA	47,50
Shirihai, The BIRDS of ISRAEL	185,- -
Gorman, The BIRDS of HUNGARY	62,50
BIRDS of KENYA & Northern Tanzania	115,- -
Jonsson – engelstalig in paperback	50,50

NATUUR en BOEK
Bankastraat 10
NL 2585 EN - Den Haag

tel. +31(0)70 350 56 48

voor vogelaars een begrip !!!

Bever Zwerfsport bestaat 20 jaar!

Al twintig jaar -in twaalf vestigingen- de beste lichtgewicht kampeer- bergsport- expeditie-en wintersport-uitrustingen. Wij vieren ons twintigjarig bestaan met twintig feestelijke aanbiedingen. Kom gauw kijken of vraag even het speciale jubileumnummer van onze superdikke catalogus aan. (070-3883700)

BEVER® ZWERFSPORT
Outdoor Innovators

Den Haag Calandplein 4 • **Rotterdam** Adm. de Ruyterweg 33-35
Utrecht Balijelaan 10-12 • **Arnhem** Utrechtsestraat 3-5
Haarlem Zijlweg 63 • **Breda** Wilhelminastraat 22
Apeldoorn Stationsstraat 134 • **Hilversum** Havenstraat 16
Amsterdam Stadhouderskade 4 • **Steenwijk** Woldmeentherand 11
Groningen St. Jansstraat 17 • **Alkmaar** Kanaalkade 53

SCHERPE BLIK VAN TAMRON

Voor het maken van natuurfoto's is op de eerste plaats geduld nodig, erg veel geduld. Het kan vaak uren, dagen, weken duren voor u de perfecte foto kunt maken. Dan is het goed te weten dat u op het moment suprême kunt vertrouwen op een perfect objectief, waarmee u uw onderwerp zo haarscherp dichtbij kunt halen dat u het bijna kunt aanraken.

Met de TAMRON 200 - 400 f/5.6 LD [IF]

bent u verzekerd van topkwaliteit.!

(leverbaar voor Canon, Minolta en Nikon AF-camera's)

Informatie kunt u aanvragen bij:

TRANSCONTINENTA

Postbus 79 2150 AB Nieuw Vennep

Tel. (0252) 687555, Fax (0252) 676149

architectura+natura

international booksellers

Leliegracht 44 – 1015 DH Amsterdam-C
Telefoon 020-6 23 61 86 – Holland
Fax 020-6 38 23 03
e-mail kemme@architectura.nl

- The birds of Africa – Volume 5: Thrushes to puffback flycatchers *Emil Urban, Hilary Fry & Stewart Keith (editors)* Verschijnt eind juni;
  tot verschijnen ± ƒ 280.00
  na verschijnen ± ƒ 330.00
- Birding Indonesia – a birdwatcher's guide to the world's largest archipelago *Paul Jepson* ƒ 42.50
- A field guide to the birds of southwestern India *Ranjit Daniels* ƒ 69.45
- Ganzenpad – impressies van het Lauwersmeergebied *Eric van Ommen & Wilma Brinkhof* ƒ 24.95
- The Raven *Derek Ratcliffe* ƒ 87.00
- The Golden Eagle *Jeff Watson* ƒ 104.25
- Photographic handbook of the rare birds of Britain and Europe *Dominic Mitchell & Steve Young* ƒ 86.95

Atlantic Seabird Odyssey 1998

PLANCIUS Amsterdam

With a small ship (48 pass.) we sail from **Ushuaia** (Arg.) to **Antarctica** (Elephant Isl., Hope Bay), **South Georgia** (king penguins, albatrosses). **Gough, Nightingale** (millions of procellariiformes), **Tristan da Cunha, St. Helena, Ascension** (Ascension frigatebird, boobies, sooty Tern) **Cape Verde** (endemics), **Tenerife, Madeira, Guernsey, Folkestone** and end in **Vlissingen**.

Ships passage:
Ushuaia (March 18) - Cape Verde (April 28) from fl 9800,-
Ushuaia (March 18) - Vlissingen (May 12) from fl 11.290,-

Ask for details: **Plancius- Oceanwide**
Rapenburgerstraat 109
1011 VL Amsterdam
Tel. +31 (0)20 4221411

SAKERTOUR
GREENSCAPE

for birdwatchers and tour operators
Joint Carpathian birding tours in Hungarian steppe and Slovakian mountains, top leaders, comfort
Best: 5-15 May, 16-23 May, 21-28 sept., 29 oct.-5 nov.
In 1997 en 1998 +tailormade year round
Great Bustard, Ural, Pygmy, Eagle, Tenmalm's Owl, Imperial Eagle, Saker, Aquatic Warbler, Wallcreeper, all European Woodpeckers etc.
Price: 510-810 US $ all inclusive airport-to-airport
Free brochure, contact:
Tarján út 6, H-4032 Debrecen, Hungary
tel / fax 36-52-350306

Texel Birdwatching Center

We are a professional meeting and information point for birders on Texel, the Netherlands. The center is situated in the middle of bird sanctuaries of international importance on walking distance from f.i. breeding Spoonbill, Arctic and Little Tern, Short-eared Owl and Common Rosefinch. Among 334 species recorded on the island are rarities like Bonelli's Eagle, Cream-coloured Courser, White-tailed Lapwing, Blue-cheeked Bee-eater and Isabelline Shrike. We offer accomodation, meals, a bar, guiding, a library and bicycle/car rent.

For detailed information contact:

Marion de Graaf or Arend Wassink
Texel Birdwatching Center
P.O. Box 214, 1795 ZG Texel
the Netherlands
Tel : int +31-222 316 416
local (0222) 316 416
Fax: int +31-222 316 408
local (0222) 316 408

Birding in Jordan

Ian J Andrews

Birdwatchers have for too long neglected Jordan as a Western Palearctic birding destination. But why? It possesses diverse and spectacular natural habitats, a comprehensive road network, a welcoming population and, above all, it lies on one of the world's busiest bird migration routes and has great ornithological diversity. Add to this the fact that it has been politically stable for 20 years and, after all, who can resist a visit to the ancient city of Petra?

General information

The Hashemite Kingdom of Jordan, as it is officially called, is a small Middle Eastern country, about three times the size of the Netherlands. Jordan has borders with Syria in the north, Iraq in the north-east, Saudi Arabia in the east and south, and Israel in the west. Amman is the capital and contains 1.6 million of the country's 4.1 million population. Extremely few Jordanians watch birds and visiting birdwatchers are not numerous; it is not surprising, therefore, that binoculars and telescopes attract some attention from inquisitive locals. Having said that, there are none of the hassles of birdwatching in northern Africa, and the chances of even encountering the army or the police are low. Border areas and army camps should be given a wide berth, unless you obtain a permit (as for the Aqaba sewage works). As a tourist, you can travel freely in Jordan (but keep your passport at hand for possible road checks), and you will find the locals extremely friendly and hospitable. Personal safety is not a worry. English is the second language and is widely spoken by those in towns and by the younger generation.

Local produce, especially bread, fruit, vegetables and soft drinks, is cheap and easy to obtain in every town and village. During the holy month of Ramadan, a 28-day fasting period, visitors may experience minor inconveniences. Credit cards are accepted by the larger hotels, car hire firms and some shops. However, not all cards are accepted everywhere, and Visa is probably the most useful.

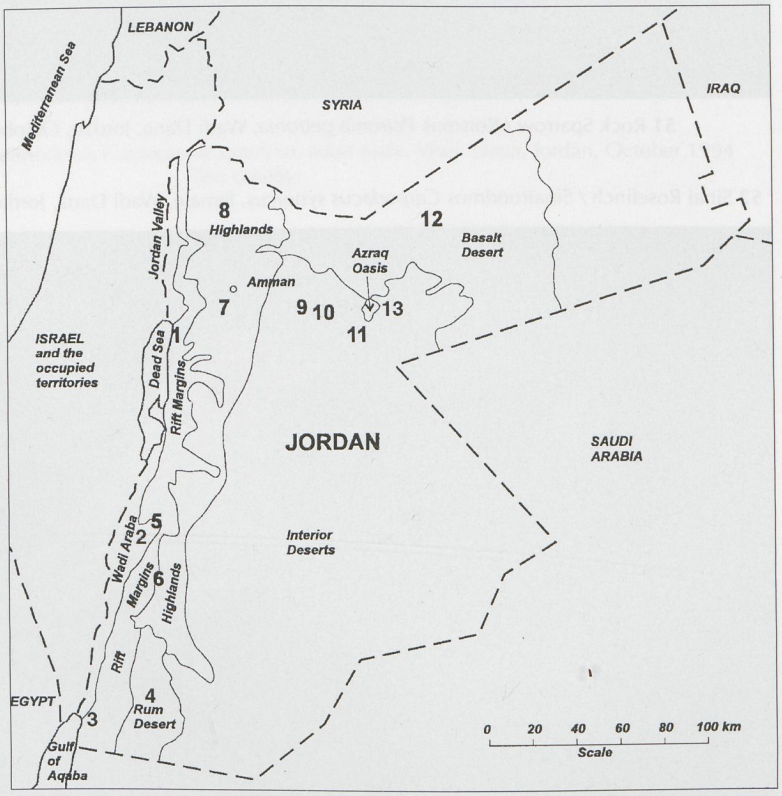

FIGURE 1 Birding sites in Jordan. 1 = Dead Sea shore; 2 = Fidan; 3 = Aqaba; 4 = Wadi Rum; 5 = Wadi Dana; 6 = Petra; 7 = Amman National Park; 8 = Dibbin Forest; 9 = Qasr al Kharana; 10 = Wadi al Butm; 11 = Shaumari; 12 = Basalt Desert, east of As Safawi; 13 = Azraq

51 Rock Sparrow / Rotsmus *Petronia petronia*, Wadi Dana, Jordan, October 1994 *(Tim Loseby)*

52 Sinai Rosefinch / Sinaïroodmus *Carpodacus synoicus*, female, Wadi Dana, Jordan, October 1994 *(Tim Loseby)*

53-54 Sinai Rosefinch / Sinaïroodmus *Carpodacus synoicus*, adult male, Wadi Dana, Jordan, October 1994 *(Tim Loseby)*

55 Wadi Umm Ishrin, Jordan, at sunset *(Ian J Andrews)*

56 Egyptian Nightjar / Egyptische Nachtzwaluw *Caprimulgus aegyptius*, Azraq, Jordan, 26 July 1991 *(Ian J Andrews)*

Jordan's climate is essentially Mediterranean – the summers are long and hot, with any rainfall restricted to the winter months. Away from the highlands, the amount of rainfall is minimal and desert climates prevail. Spring can be rather unpredictable; it can rain until early May and nights can be cool (or even cold on high ground). In general, however, from April to October cloudless days are the norm. Average April day temperatures vary from 16 °C in Amman to 25 °C in Aqaba. In early April, sunrise is at about 06:00 and sunset at 19:00 (summer time). In midwinter, the corresponding times are 06:30 and 16:30. In 1996, the clocks went forward one hour on 4/5 April.

In 1996, no special vaccinations were needed to visit Jordan, but you will be well-advised to check for recommended inoculations before travelling. Mild stomach bugs are a possibility, but there are no major health risks in Jordan.

Transport and accommodation

Most of the major airlines fly to Queen Alia International (QAI) Airport Amman. The lowest price (with Romanian Airlines) is currently c GBP 240, but the cheapest ticket on a larger airline will cost at least GBP 330-350. Charters are generally not available. Some British agents sell reasonably-priced packages, which include flights from London and some accommodation. For instance, Jasmin Tours offers 6 nights in Aqaba in Low Season (minimum two people) for GBP 370, but prices vary with the seasons. Unfortunately, both tourist season peaks (April-May and October-November) coincide with periods of peak migration.

Since 1995, it has been possible to cross from Eilat, Israel, to Aqaba. Crossing from the West Bank will take you over at the King Hussein (or Allenby) Bridge, north of the Dead Sea.

You will require a visa to enter Jordan. The fee varies between nationalities (Jordan Dinar (JD) 7-23; in 1995, 1 JD was worth slightly less than 1 GBP), but it is always cheaper (and not at all complicated) to buy the visa at your entry point (except the King Hussein Bridge). Please note that there is an airport tax (JD 10) to pay on leaving QAI Airport.

The local population relies heavily on public transport and 15-seater minibuses are commonplace. Unfortunately, they do not run to a timetable and can be overcrowded. Air-conditioned tourist (= JETT) buses run between the main sites, and are slightly more expensive (eg, Amman-Aqaba costs JD 4). Shared (white) taxis, or servees, also run the main routes. Ordinary (yellow) taxis are easy to hire and generally not expensive.

Car hire is not cheap, but is essential if you intend to see a large part of the country over a short period. A reliable local firm will be much better value for money than one of the international companies (ie, JD 150-220 per week). An EC drivers licence is acceptable for a hire car. There is an extensive network of good roads, and petrol is very cheap (JD 0.22 per litre) and easy to obtain. A four-wheel drive vehicle is pricey (at least JD 350 per week) and not necessary. However, it would give the option of exploring remote desert sites, and add considerable adventure to any trip!

Outside the main tourist resorts of Amman, Aqaba and Petra, there are very few hotels. There are one or two hotels at each of Ajlun, Irbid, Azraq, Dana, Dead Sea and Al Karak. The cheapest hotels may cost JD 8-12 for a double room, but a two-star (and the government 'rest-houses') will cost JD 22-40. There are camp sites at Aqaba and Rum, but facilities are basic. The Royal Society for the Conservation of Nature in Jordan (RSCN) has camping facilities at several of its reserves, notably Dana (March-October) and Feinan (November-February). It is possible to camp away from recognized sites, especially in desert areas.

Jordan has a great variety of habitats (Andrews 1995), most of which should be visited in order to see the widest variety of species. It is common belief that Jordan is entirely covered by desert, but the boundary between the Mediterranean and Arabian faunal regions crosses north-western Jordan south of Amman, and the habitats to the north-west are typically Mediterranean. The limestone hills covered by oak woodland, garigue scrub and olive orchards hold a rich birdlife. In detail, the country can be divided into the Rift Valley, the Rift Margins, the Highlands and the Interior Deserts (figure 1). The deserts, which cover 80% of the country's area, include such varied habitats as the black basalt desert, the flint and limestone hamada plains and the mountainous Rum Desert.

The following guide refers to a selection of the best birding sites worthy of a visit mainly in spring, with additional comments on the other seasons.

Rift Valley

Dead Sea shore

Between the Suwayma Resthouse and the funfair,

on the north-eastern shore of the Dead Sea, a small colony of Dead Sea Sparrows *Passer moabiticus* can be viewed in the *Tamarix* scrub which grows along a line of fresh-water springs. The springs attract all kinds of waders and passerines, as they provide the only fresh water in the area.

Heading south, a new road follows the eastern shore of the Dead Sea providing an alternative route to Aqaba. The specialities of this area are Sand Partridge *Ammoperdix heyi*, Blackstart *Cercomela melanura*, White-crowned Black Wheatear *Oenanthe leucopyga*, Arabian Babbler *Turdoides squamiceps*, Fan-tailed Raven *Corvus rhipidurus* and Tristram's Starling *Onychognathus tristramii*, and it should be possible to see all of these from the roadside or by wandering up one of the side wadis. 35 km south of Suwayma along this road, the mouth of Wadi al Mujib is a haunt of Bonelli's Eagle *Hieraaetus fasciatus*, Little Green Bee-eater *Merops orientalis* and House Bunting *Emberiza striolata*. In 1995-96, small numbers of Cyprus Warblers *Sylvia melanothorax* were discovered mainly in February-March in the fenced area south of the river mouth (C A Hubbard in litt). The barren, rocky hillsides several kilometres either side of the bridge are one of the best places in Jordan to see the elusive Hooded Wheatear *O monacha*.

Fidan

Until recently, it was very difficult to birdwatch in Wadi Araba, and as a result few sites have been explored. Use of the (only) road is no longer restricted, but despite the Peace Treaty, there is still a fair military presence in the area. Some 140 km north of Aqaba, a tarmac road heads off east towards the Rift Margin foothills at Fidan. In April 1996, a party of birders was denied access to this road by military police, but this may have been a temporary measure only.

The first part of this road crosses flat desert which holds Desert Wheatear *O deserti*, Streaked Scrub Warbler *Scotocerca inquieta*, Bar-tailed Desert Lark *Ammomanes cincturus*, Hoopoe Lark *Alaemon alaudipes* and Dunn's Lark *Eremalauda dunni* (the latter has been observed in at least 1990 and 1994). Spotted *Pterocles senegallus* and Crowned Sandgrouse *P coronatus* are also a possibility, as there are drinking pools in the area (but well away from the road). Further on east, beyond a small military camp on the left (north), acacias hold Little Green Bee-eater, Arabian Warbler *S leucomelaena* and Arabian Babbler. In winter, Cyprus Warbler, Desert Warbler *S nana* and Dead Sea Sparrow have been recorded.

Aqaba

Aqaba lies adjacent to Eilat at the head of the Gulf of Aqaba, but it remains virtually unvisited by birdwatchers, and here you will have no choice but to find your own birds. Although the same variety of birds must pass over both Eilat and Aqaba, many vagrants are still waiting to be recorded on the Jordanian side of the gulf.

Several areas close to the tourist hotels and town are migrant traps, eg, the old palms and irrigated small holdings centred on Aqaba Fort, the undeveloped ground with scattered palms inland from the beach hotels, and the road-side bushes on the circular road to the Hippic Club. Virtually any Western Palearctic migrant could turn up – maybe a River Warbler *Locustella fluviatilis* on the central reservation, a Blue-cheeked Bee-eater *M persicus* outside the hotel or a Rüppell's Warbler *S rueppelli* on the walk to the beach. Relatively few birds of prey fly over Aqaba and its flanking mountains, and under prevailing weather conditions the main flow of birds in this region hugs the Israeli side of the Gulf of Aqaba until north of the town (Andrews 1996). A northerly gale will disrupt this pattern, and then struggling raptors will be everywhere.

Of Aqaba's few resident species, House Crow *Corvus splendens* is perhaps the most noteworthy. First recorded in Jordan as recently as 1979 (Andrews 1995), it is now numerous and flocks of several 100s can be seen around the town at dusk.

An extensive sewage treatment plant lies adjacent to the Israeli border between Aqaba town and the new border crossing with Israel. Because of its location, it can currently only be visited with a military pass (see useful addresses). Habitats at the sewage works include open water and reed-fringed pools overlooked by a purpose-built, birdwatching tower, and since it was established 10 years ago, extensive irrigated palmgroves have been planted. The site is only rarely visited by birders, and little is known of its full potential as a migrant trap. Suffice it to say that birders peering over from the Israeli side of the border have seen a considerable amount (including Yellow-billed Stork *Mycteria ibis*), and the site's species list continues to grow with every new visit.

The town beaches are mostly too crowded for shorebirds – the only chance to see waders, gulls and terns at rest will be along the South Coast beaches or at the sewage works. The town beaches are, however, ideally situated for sea-watching, eg, from the jetty of the Aquamarina

57 Syrian Serin / Syrische Kanarie *Serinus syriacus*, Wadi Dana, Jordan, 3 April 1996 *(Ronald de Lange)* **58** Tristram' s Starlings / Tristrams Spreeuwen *Onychognathus tristramii*, adult male and female, Wadi Dana, Jordan, October 1994 *(Tim Loseby)* **59** White-spectacled Bulbuls / Arabische Buulbuuls *Pycnonotus xanthopygos*, Wadi Dana, Jordan, October 1994 *(Tim Loseby)*

60 Desert Lark / Woestijnleeuwerik *Ammomanes deserti*, Wadi Dana, Jordan, October 1994 *(Tim Loseby)*

61 Dark Desert Lark / Donkere Woestijnleeuwerik *Ammomanes deserti annae*, As Safawi, Jordan, 9 April 1996 *(Paul G Schrijvershof)*

Hotel. In spring, migrants (herons, waders, skuas, swallows, wagtails etc) can often be seen making landfall here, whilst throughout the year seabirds fly back and forth along the Aqaba shore and around the dock area.

Of the less common seabirds, Cory's *Calonectris diomedea* and Sooty Shearwater *Puffinus griseus*, Brown Booby *Sula leucogaster*, White-eyed *Larus leucophthalmus* and Slender-billed Gull *L genei*, Caspian Tern *Sterna caspia* and skuas are possibilities. Rarities have included Crested *S bergii*, Bridled *S anaethetus* (mainly in July-August), and White-cheeked Tern *S repressa*. Striated Heron *Butorides striatus* and Western Reef Egret *Egretta gularis* have landed on the piers when they were sufficiently quiet.

Between the container port and the border industrial zone, there is a stretch of (as yet) undeveloped coastline with bays good for roosting gulls, terns and waders, and promontories suitable for seawatching. Target species here include Western Reef Egret, Greater Sand Plover *Charadrius leschenaultii* and White-eyed Gull. There is cover for migrants at the Marine Science Station and Aquarium, and at the Royal Diving Centre. The latter site is recommended for snorkeling (for a small fee).

Rum Desert

The dramatic sandstone mesas of Lawrence of Arabia fame rise up 800 m from the surrounding sea of sand; the peaks reach altitudes of 1754-1860 m. Leaving the Desert Highway at Ar Rashidiyya, it is 28 km to the Resthouse and Rum settlement. A particularly productive birding area lies 3 km north of Rum village where there are cliffs, boulder slopes and sandy desert with bushes. Wadi Rum is but a small corner of this dramatic landscape, and without a four-wheel drive vehicle of your own there is the option to hire a camel or a local driver in his ancient jeep!

The two speciality birds of prey of the Rum Desert are Verreaux's Eagle *Aquila verreauxii* and Sooty Falcon *Falco concolor*. The best place to look for Verreaux's Eagle is high over the cliffs behind the settlement – perhaps whilst sampling a glass of sweet Bedouin tea at the Resthouse. The few pairs of breeding Sooty Falcons are only present between May and October. Resident species include Long-legged Buzzard *Buteo rufinus*, Mourning *O lugens* and White-crowned Black Wheatears, Streaked Scrub Warbler, Sinai Rosefinch *Carpodacus synoicus* and House Bunting.

Passerine migrants are often concentrated around the settlement or at the springs. Some of the more unusual migrants recorded here include River Warbler, Olive-tree Warbler *Hippolais olivetorum*, Semi-collared Flycatcher *Ficedula semitorquata* and Isabelline Shrike *Lanius isabellinus*. Migrating raptors pass over the mountain ridges.

Further east from Rum, several large farms use underground water reserves to irrigate the mudflats. These agricultural areas, such as the one at Disi, are little explored. In winter, the potato and alfalfa fields can be full of larks and pipits, while Hen Harriers *Circus cyaneus* hunt overhead.

Rift Margins

There is access from the King's Highway to all the major wadis flowing into the Dead Sea between Madaba and Al Karak. These are Wadi Zerqa Ma'in, Wadi al Wala/Wadi al Hidan and Wadi al Mujib.

The barren, rocky hillsides provide habitat for a wide variety of species including Chukar Partridge *Alectoris chukar*, Sand Partridge, Desert Lark *A deserti*, Rock Martin *Ptyonoprogne fuligula*, Blackstart, Mourning Wheatear, Streaked Scrub Warbler, Tristram's Starling and Rock Sparrow *Petronia petronia*. A good place for Long-billed Pipit *Anthus similis* is where the King's Highway cuts through Wadi al Wala, as are the steep slopes west of the village of Ma'in before the final descent to Hammamat Ma'in. Finsch's Wheatear *O finschii* can be found on this terrain in winter, and flocks of Calandra Larks *Melanocorypha calandra* amass in the stubble fields on the plateaux.

Wadi Dana

There can be few more dramatic and unspoilt wadis in the Southern Rift Margins than Wadi Dana. From the overlooking hills (at 1500 m), the U-shaped wadi descends steeply to Wadi Araba (at sea level). It crosses a wide range of habitats, the most accessible of which are the Barra Forest (an open oak-juniper woodland), the rocky outcrops of the northern shoulder of the wadi (by the campsite) and the terraced gardens behind Dana village. A large area is managed as a wildlife reserve by the RSCN.

Prime birding in a spectacular landscape can be done around the rock domes which surround the Rummana campsite, and from here rocky spurs overlooking the wadi form ideal raptor-scanning points. The camp is signposted, and is reached by taking the quarry road north and then west from Ar Rashadiyya cement works. There is a car park at the guard-house and a shuttle bus takes visitors down to the camp site. There is an entry charge and a fee for camping.

The varied, high altitude avifauna includes Chukar Partridge, Desert Lark, Wood Lark *Lullula arborea*, Rock Martin, Long-billed Pipit, White-spectacled Bulbul *Pycnonotus xanthopygos*, Black-eared Wheatear *O hispanica*, Orphean Warbler *S hortensis*, Palestine Sunbird *Nectarinia osea*, Fan-tailed Raven, Tristram's Starling, Rock Sparrow and Cretzschmar's Bunting *E caesia*. In autumn, when many natural springs are dry, an artificial drinking pool (with an overlooking hide) attracts 100s of birds, including Sinai Rosefinches – and a couple of Nubian Ibex *Capra ibex* in 1996! In addition, Eagle Owl *Bubo bubo*, Hume's Owl *Strix butleri*, Little Owl *Athene noctua* and Eurasian Scops Owl *Otus scops* can often be heard in the vicinity of the camp at night.

Resident birds of prey include Griffon Vulture *Gyps fulvus*, Bonelli's Eagle and Barbary Falcon *F pelegrinoides*, with Short-toed Eagle *Circaetus gallicus*, Lesser Kestrel *F naumanni* and Sooty Falcon also present in summer. Verreaux's Eagles occasionally occur in the area, but breeding has not been confirmed. A major raptor migration route passes over Wadi Dana in the spring, with probably 100 000s of birds (mainly Steppe Buzzard *B buteo vulpinus*) involved (Andrews 1996).

Barra Forest, south of Dana village, is reached by turning west 1 km down the Al Qadisiyya to Dana village road, and then south at the Department of Forestry building. Although Syrian Serins *Serinus syriacus* were recorded at Barra in the 1960s (Wallace 1984), it was not until recently that the true significance of this area was recognized – a population of c 800 pairs of this near-endemic serin was found in 1995 (M I Evans in litt). They can also be found adjacent to the tarmac road down to Dana village, and even in the single pistachio tree at the Rummana Campsite. Previously, the total world population (mainly on Mount Hermon, Israel/Lebanon/Syria) had been estimated to be a mere 250 pairs!

Petra

The world-famous antiquities of Petra are the crown of Jordan's many archaeological wonders, but the well-used tracks also allow easy access into the mountains of the Southern Rift Margins. The entry fee is now JD 20. Approach is on foot from the Resthouse through the Siq to the Amphitheatre. After this, exploration can be made in various directions: *1* to the High Place and descending via Wadi al Farasa; *2* to Ad Dayr (the Monastery), with views down to Wadi Araba; and *3* the bushes and spring in Wadi as Siyyagh (opposite the small museum). Longer walks for the more adventurous explorer, for which a guide is recommended, are to the spring and oasis at Sabra, and the mountain peak of Jabal al Harun.

Target species at Petra include Barbary Falcon, Sooty Falcon (summer/autumn), Hume's Owl (not guaranteed, but listen out at the Corinthian Tomb or Siq at dusk) and Sinai Rosefinch. Pallid Swifts *Apus pallidus* are especially numerous

over the town of Wadi Musa. Large numbers of raptors pass over the site in spring. Passerine migrants can drop in anywhere at the right season, but especially in the vegetated wadis and near any trace of water. A Semi-collared Flycatcher once forced a welcome break whilst climbing the many rock steps to Ad Dayr.

Highlands

Amman National Park

This is a convenient site for migrant, breeding and wintering birds close to Amman. The so-called National Park, which is actually a recreational park, is situated west of the Desert Highway, some 13 km south of Amman's Seventh Circle (which is one of Amman's main traffic circles). Pines planted in the 1960s are surrounded by orchards and extensive rolling hills which add to the diversity of birds at this site.

Breeding species include Rufous-tailed Scrub Robin *Cercotrichas galactotes*, Spectacled Warbler *S conspicillata* and Masked Shrike *L nubicus*. The local specialities, Upcher's Warbler *H languida* and Black-headed Bunting *E melanocephala*, do not arrive until late April. Finsch's Wheatear is regular in winter.

62 Ad Dayr, Petra, Jordan *(Ian J Andrews)*

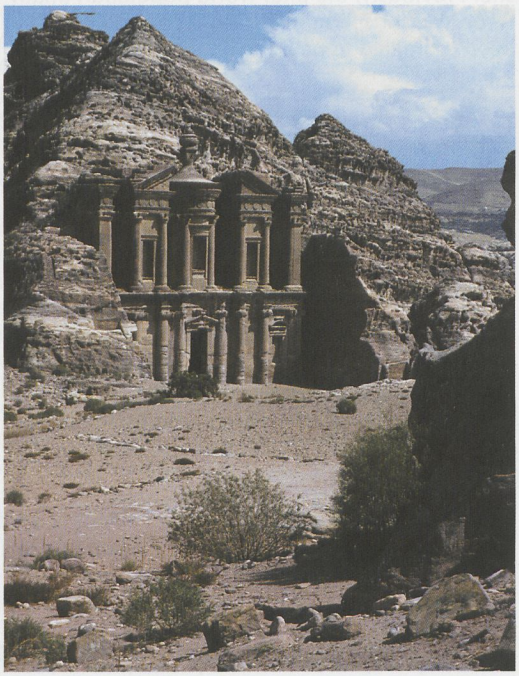

Dibbin Forest

Dibbin Forest lies on high ground (600-800 m) north of the Zarqa River and can easily be combined with a visit to the extensive ruins of the Roman city of Jarash. A dual carriageway links Amman with Jarash; turn off west after ascending the hill out of Wadi Zarqa. The forest of mature Aleppo Pines *Pinus halepensis,* with its understorey of *Arbutus* and evergreen *Quercus,* contains a breeding fauna of Mediterranean character. Drive past the litter-strewn, public areas and explore the higher forest tracks and, if time permits, also work the more open habitat of the limestone ridge behind (at 1000 m).

Resident birds include Syrian Woodpecker *Dendrocopos syriacus* and an isolated population of Blue Tit *Parus caeruleus*. Short-toed Eagle and Eastern Bonelli's Warbler *Phylloscopus orientalis* possibly nest in the forest. Amongst the winter visitors, a few Brambling *Fringilla montifringilla*, Siskin *Carduelis spinus*, Wood Lark, Goldcrest *Regulus regulus* and Hawfinch *Coccothraustes coccothraustes* can be seen. During winter, the higher, more open areas hold Finsch's Wheatear and Rock Bunting *E cia*. A small relict population of Persian Squirrels *Sciurus anomalus* occurs in the forest.

Interior Desert

Qasr al Kharana

Qasr al Kharana is a convenient stop 57 km east of Amman on the road to Azraq. Unfortunately, in spring 1997 access was restricted due to a temporary military camp. The desert south and west of this castle contains a variety of habitats dominated by flint-covered hills, broad wadis and low limestone bluffs. This is an excellent area to look for the typical species of the Eastern Desert such as Hoopoe Lark, Temminck's Horned Lark *Eremophila bilopha* and Red-rumped Wheatear *O moesta*. Cream-coloured Courser *Cursorius cursor* occurs in summer, and the elusive Thick-billed Lark *Ramphocoris clotbey* has occasionally been seen.

Wadi al Butm

15 km east of Qasr al Kharana, further along the road to Azraq, is the Umayyad bath-house of Qasr Amra. It is situated in Wadi al Butm, a broad, open wadi lined with ancient butm (or Atlantic Pistachio *Pistacia atlantica*) trees and shrubs. This is one of the richest migrant traps in the Eastern Desert, and it can be easily explored by walking west from the Amra site.

Many migrant passerines stop over in the wadi

vegetation. It is a excellent site for *Ficedula* flycatchers, nightingales, redstarts, wheatears, warblers, shrikes and buntings. Less frequent visitors include European Nightjar *Caprimulgus europaeus*, White-throated Robin *Irania gutturalis*, Rock Thrush *Monticola saxatilis* and Upcher's Warbler. Striated Scops Owls *O brucei* have been reported here, but Eurasian Scops Owls also occur on passage.

The significance of the site increases in winter, when up to 10 Imperial Eagles *A heliaca* and five Steppe Eagles *A nipalensis* frequent the area; at dusk they congregate to roost on the roadside electricity pylons. Large winter flocks of Stock Doves *Columba oenas* are a recently-discovered feature of this area.

Shaumari

Shaumari is another migrant trap in the Eastern Desert, lying c 11 km south of Azraq. The headquarters of the RSCN Wildlife Reserve, which breeds locally extinct or endangered species such as Arabian Oryx *Oryx gazella* and Ostrich *Struthio camelus*, is reached by turning west off the road to Al Umari. The approach road crosses typical degraded desert, which holds low densities of species such as Cream-coloured Courser, Temminck's Horned Lark, Hoopoe Lark and Desert Wheatear. The fenced reserve has an extraordinarily luxuriant growth of scrub and grass – a vivid display of the damage that grazing animals have inflicted on the surrounding desert. A viewing platform gives extensive views.

The tall *Casuarina* and *Eucalyptus* trees, which dominate the reserve centre, are visible as an 'island' from as far away as 30 km, and they offer extensive cover and shade for migrants. Shaumari is a particularly good place for Golden Oriole *Oriolus oriolus*, Collared *F albicollis*, Semi-collared and even Red-breasted Flycatcher *F parva* in late autumn. Local breeding species include Long-legged Buzzard, Barn Owl *Tyto alba* and Desert Finch *Rhodospiza obsoleta*. Common Cranes *Grus grus* winter in the area, while Long-eared Owls *Asio otus* roost in the larger trees.

Basalt Desert, east of As Safawi

From Azraq it is worth making a detour northwards into the Basalt Desert. Take the main road through As Safawi towards the Iraqi border and explore the area north of the highway, 9 km east of As Safawi where there are a few derelict stone buildings. A pair of the black morph of Mourning Wheatear (Andrews 1994) is resident here, but it, and the dark subspecies of Desert Lark *A deserti annae* can be found anywhere along the roadside north from Azraq. The black morph Mourning Wheatear, or 'Basalt Wheatear' as it has been informally christened, is an intriguing form (possibly a species?) restricted to the Basalt Desert of Jordan and adjacent parts of Syria and Saudi Arabia (van der Vliet & de Lange 1997). This apparently barren moonscape also holds Bar-tailed Desert, Temminck's Horned and Thick-billed Larks, Desert Wheatear and Trumpeter Finch *Bucanetes githagineus*. In spring 1995, Bimaculated Lark *M bimaculata* and Pale Rock Sparrow *P brachydactyla*, as well as many Lesser Short-toed Lark *Calandrella rufescens*, were found nesting in the flush of vegetation which followed a wet winter. The exciting discovery in the winter of 1995/96 of 15-20 roosting Imperial Eagles in the area (M I Evans in litt) suggests that this area may still hold some surprises.

Azraq Oasis

The name Azraq conjures up images of a lush oasis brimming with wildlife, and a magnet for migrant birds in a sea of desert. Since the 1980s, however, water extraction for Amman and local agriculture has decimated the natural spring flow which fed this extensive wetland. An incredible 600 wells were pumping water at Azraq in the mid 1990s. Nowadays, surface water is hard to find, and visitors are often disappointed by the run-down nature of Azraq. The success of a visit depends largely on the amount of run-off water that has accumulated during the previous winter, but it is a sad fact that the oasis is on its last legs. In the short-term, attempts are being made to revitalise the oasis by pumping water from the Amman pipeline back into the pools. The long-term future for the oasis is less rosy.

Fish Pools

A group of small fish pools, just south of South Azraq village, is conveniently located to the east of the Azraq-Shaumari road. The pools were dug in the 1980s, but water levels are falling, as everywhere in the oasis. The number of birds is never great, but this is made up for by the large variety of migrants that has been recorded there, eg, Little Crake *Porzana parva*, Corncrake *Crex crex*, Black-winged Pratincole *Glareola nordmanni*, White-tailed Lapwing *Vanellus leucurus*, Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus*, Marsh Sandpiper *Tringa stagnatilis* and Egyptian Nightjar *C aegyptius* in recent years. In autumn, it is (or at least, was) an important drinking site for a variety of birds of prey, notably Honey-buz-

zard *Pernis apivorus* and Montagu's Harrier *C pygargus*, with groups of birds whiffling out of the blue sky. On the positive side, the local Desert Finch population has benefited greatly from the spread of nearby farms – a flock of 250 assembled here in December 1996.

Qa' al Azraq

The qa' is a crescent-shaped basin surrounding the wetland which floods in wet winters to form a large, but transient shallow lake. Access can be made from various points, but even drivers of four-wheel-drive vehicles should remember that wet mud starts way before the water's edge. It is not an easy place to work and a considerable amount of exploration may be necessary.

If flooded in winter, the qa' attracts huge numbers of wildfowl. The sight of 3500 Common Shelducks *Tadorna tadorna*, 6000 Common Teals *Anas crecca*, 1000 Northern Shovelers *A clypeata* and 2000 Common Cranes is memorable. Rarities such as Greater Flamingo *Phoenicopterus roseus*, White-fronted Goose *Anser albifrons* and Ruddy Shelduck *T ferruginea* were recorded in the winter of 1991/92. In spring, a flooded qa' is a superb place for migrant waterbirds. Exceptionally (as in 1991 and 1995), the level is sufficiently high to allow breeding waterfowl to rear young before the qa' returns to being a dusty mudflat (Andrews 1991, Khoury 1996). Numbers of waders and terns can be well in excess of 5000. A few Greater Sand Plovers occur on the mudflats, but the local speciality, White-tailed Lapwing, prefers the flooded silt dunes, for example those south of the fish pools. Migrant pipits, wagtails, wheatears, shrikes and warblers feed in the grasses and scrub around the mudflat.

References

Andrews, I J 1991. Is Azraq still an oasis? OSME Bulletin 27: 13-19.

Andrews, I J 1994. Description of the black morph Mourning Wheatear *Oenanthe lugens* in Jordan. Sandgrouse 16: 32-35.

Andrews, I J 1995. The birds of the Hashemite Kingdom of Jordan. Musselburgh.

Andrews, I J 1996. Preliminary data on raptor passage in Jordan. Sandgrouse 18: 36-45.

Khoury, F 1996. Observations on the avifauna of the Azraq wetland, Jordan, June 1995. Sandgrouse 18 (2): 52-57.

van der Vliet, R & de Lange, R 1997. Varia: 'Basalt Wheatear'. Dutch Birding 19: 18-19.

Wallace, D I M 1984. Selected observations from Lebanon, Syria and Jordan in the springs of 1963 and 1966. Sandgrouse 6: 24-47.

Recommended literature & field guides

Harris, A, Shirihai, H & Christie, D 1996. The Macmillan birder's guide to European and Middle Eastern birds. London.

King, A 1996. Jordan revealed. London.

Porter, R F, Christensen, S & Schiermacker-Hansen, P 1996. Field guide to the birds of the Middle East. London.

Shirihai, H 1996. The birds of Israel. London.

Useful addresses

Royal Society for the Conservation of Nature in Jordan (RSCN) (arrangements to visit or camp in RSCN reserves), PO Box 6354, Amman 11183, Jordan, telephone +962-6-811689, fax +962-6-847411.

Water Authority, PO Box 252, Aqaba, fax + 962-3-315982. A letter of admission for the sewage plant near Aqaba can be easily obtained here (it is situated on the main road into Aqaba from Wadi al Yutum); the military passes can then be obtained from the offices on Mut'a Street, behind the Al Amira Haya Hospital. You will have to allow a little time to achieve your aim, but it is worth it.

Ian J Andrews, 39 Clayknowes Drive, Musselburgh, Midlothian EH21 6UW, UK

Hybride Dougalls Stern x Visdief broedend met Visdief te Zeebrugge in 1995

Op 23 mei 1995 ontdekte Filip De Ruwe bij de westdam in de Voorhaven van Zeebrugge, West-Vlaanderen, België, een broedende stern, die hij aanvankelijk als Dougalls Stern *Sterna dougallii* determineerde. Het nest werd diezelfde dag gecontroleerd. Op 23 juni observeerden Gunter De Smet en Geert Spanoghe, verwittigd door FDR dat er iets niet klopte met het uiterlijk en de afmetingen, de intussen geringde stern bij het nest. De vogel had niet de klassieke witte verschijning van een Dougalls Stern. De vleugelslag was zeker niet Dwergstern *S albifrons*-achtig en zowel de donkere handachterrand als de kleur van de bovendelen leken verdacht veel op die van een Visdief *S hirundo*. De roep klonk als *kervik*, ongeveer als een Grote Stern *S sandvicensis*.

[Dutch Birding 19: 60-64, 1997]

63 Hybride Dougalls Stern x Visdief / hybrid Roseate x Common Tern *Sterna dougallii x hirundo*, adult, Zeebrugge, West-Vlaanderen, 29 mei 1995 *(Filip De Ruwe)* **64** Hybride Dougalls Stern x Visdief / hybrid Roseate x Common Tern *Sterna dougallii x hirundo*, adult, Zeebrugge, West-Vlaanderen, 24 mei 1995 *(Filip De Ruwe)*

Dit kon geen Visdief zijn! Het was ook geen Dougalls Stern, hoewel de meeste kenmerken op deze soort wezen. Dit moest een hybride Dougalls Stern x Visdief zijn. Tot onze verrassing vloog die dag ook een ongeringde adulte Dougalls Stern over. Tussen 24 en 30 juni verbleef een tweede, geringde adult-zomer Dougalls Stern in de Voorhaven van Zeebrugge. Op 30 juni werden bovendien twee ruiende Dougalls Sterns (met een wit voorhoofd) opgemerkt, zodat er in mei-juni 1995 een Belgisch recordaantal van vier Dougalls Sterns en een hybride in Zeebrugge verbleven. Al deze gevallen van Dougalls Stern zijn aanvaard door het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité (BAHC).

Op 23 mei bebroedde de hybride twee eieren (afmetingen: 42.50 x 29.35 mm; 42.60 x 28.60 mm). Op 25 mei bleek een Visdief het legsel te bebroeden. De volgende dagen broedde de Visdief doorgaans overdag en werd meestal tegen de avond door de hybride afgelost. De copulatie van beide ouders werd nooit waargenomen zodat niet met zekerheid bekend is welke vogel het mannetje of het vrouwtje was. Omdat de hybride steeds als eerste begon te baltsen, doorgaans 's avonds broedde en als eerste met kleine visjes aankwam bij het pasgeboren jong, en op grond van het vrij grote formaat (zie onder) is het echter waarschijnlijk dat de hybride het mannetje was. Op 8 juni werd de hybride geringd met een metalen ring (Bruxelles 16Z393) aan de linkertarsus en twee kleurringen (groen boven, wit onder) aan de rechtertarsus. Op 14 juni kwam één jong uit na een broedduur van ten minste 22 dagen. De pullus was uiterlijk niet te onderscheiden van een pullus van een Visdief (Killian Mullarney in litt). Een niet uitgekomen of onbevrucht ei werd aan het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN) in Brussel geschonken. Op 18 juni werd de pullus geringd met een metalen ring (Bruxelles 16Z469) aan de linkertarsus en twee kleurringen (wit boven, groen onder) aan de rechtertarsus. Deze kleurencombinatie verwijst alleen naar ringjaar en ringplaats, en maakt geen van beide sterns individueel herkenbaar op basis van de kleurringen. Beide ouders brachten visjes aan. De hybride werd tot ten minste 25 juni opgemerkt. Op 30 juni werd het jong voor het laatst gecontroleerd. Daarna verbleef deze mogelijk onopgemerkt tus-

65 Nestjong van succesvolle terugkruising tussen hybride Dougalls Stern x Visdief *Sterna dougallii x hirundo* en Visdief *S hirundo* / nestling of successful backcross between hybrid Roseate x Common Tern *S dougallii x hirundo* and Common Tern *S hirundo*, Zeebrugge, West-Vlaanderen, België, 18 juni 1995 *(Filip De Ruwe)*

sen de 10-tallen bedelende jonge sterns op het nabijgelegen strand. Hieronder volgt een beschrijving van de adulte hybride.

GROOTTE & BOUW Staartpennen in zit c 3 cm voorbij vleugelpunt reikend. Snavellengte als van Visdief.
KOP Wit, op zwarte kap na. Kap tot iets onder oog reikend. Onderste gedeelte van oogring wit. Witte teugel vrij parallel, maar halfweg iets verbredend.
BOVENDELEN Mantel grijs, tint intermediair tussen Dougalls Stern en Visdief. Vaag contrast tussen lichtgrijze rug/bovenstuit en witte onderstuit/staart.
ONDERDELEN Wit met zeer geringe grijze zweem. Geen geelachtige tint of roze zweem. Doorgaans wit overkomend.
BOVENVLEUGEL Grijs, als mantel, met smalle witte armachterrand. Buitenste vier zichtbare handpennen en corresponderende handdekveren iets donkerder dan binnenste. Witte top aan binnenvlag van zes binnenste handpennen witte lijn vormend over gesloten vleugel.
ONDERVLEUGEL Handpennen met Visdief-achtige donkere achterrand.
STAART Wit, zonder spoor van grijs of zwart.
NAAKTE DELEN Snavel op 23 mei volledig zwart; basale helft twee weken later verkleurd naar vuilrood. Z-vormige grens tussen zwarte snavelpunt en rode snavelbasis, met meer rood op bovensnavel. Iris donker. Poot koraalrood.
GELUID Scholekster *Haematopus ostralegus*-achtig *piet*; Visdief-achtige alarmroep; Grote Stern-achtig *kervik*; soms Zwarte Ruiter *Tringa erythropus*-achtig *sjoewit* of *swiet* als van Dougalls Stern.
BIOMETRIE (alle maten in mm) Vleugellengte: maximum lengte 268, 'flattened wing' 265. Staartlengte 179, staartvork 104. Totale koplengte 80. Snavellengte 39; snavelhoogte 8.95 bij bevedering, 6.20 bij proximale rand van neusgat, 7.75 bij gonys. Tarsus 20.70.

In het veld verschilde de adulte hybride op een viertal punten van Dougalls Stern: *1* iets langere vleugels, resulterend in Visdief-achtige vlucht; *2* grijs van bovendelen intermediair tussen Dougalls Stern en Visdief; *3* uitgesproken donkere handachterrand; en *4* Visdief-achtige alarmroep.

In de hand werd de determinatie als hybride ondersteund door een vergelijking van de vleugellengte (268 mm) met maten vermeld in Cramp (1985). Van 21 onderzochte balgen van Dougalls Stern uit Frankrijk, Groot-Brittannië, Tunesië en het noordoosten van de VS was 242 mm de grootste vleugellengte. De vleugellengte van de Zeebrugse stern valt buiten het theoretische bereik van adulte mannetjes Dougalls Stern (236 + 3x Sd 3.69 = 247). Ook als maten die gemeten zijn aan levende vogels ongeveer 2% groter zijn dan balgmaten, en theoretisch een vleugel van bijna 252 mm mogelijk is, valt de vleugellengte van de Zeebrugse hybride nog ver buiten het bereik van Dougalls Stern. De maximum vleugellengte van de Zeebrugse stern kan niet vergeleken worden met maten van hybriden in Hays (1975), omdat zij een andere meettechniek gebruikte, 'minimum chord' of 'unflattened wing'. De lange staart, de diepe staartvork en het ontbreken van donkere buitenvlaggen van de buitenste staartpennen sluiten Visdief uit. Bovendien is de snavelhoogte bij de gonys te hoog voor Visdief. Volgens Olsen & Larsson (1994) zouden hybriden een Visdief-achtige snavel met een bredere, zwaardere punt vertonen. De Zeebrugse stern vertoonde echter een snavelvorm die voor zover zichtbaar in het veld binnen de variatie van Visdief lag.

Overigens kan niet geheel worden uitgesloten dat de adulte hybride niet een F1-hybride (eerstegeneratiehybride) was, maar een F2-hybride (tweede-generatiehybride) of een terugkruising.

Gemengde broedgevallen van Dougalls Stern met Visdief zijn eerder beschreven in België (Burggraeve 1977), Groot-Brittannië (Robbins 1974), Nederland (Beijersbergen 1988) en de noordoostelijke VS (Zingo et al 1994). In Het Zwin bij Knokke, West-Vlaanderen, waren tussen 1976 en 1987 ten minste zeven gemengde broedgevallen en één vervanglegsel. Mogelijk ging het in Het Zwin telkens om hetzelfde vrouwtje Dougalls Stern. Slechts bij uitzondering overleefden de hybride pulli. In 1977 werd met zekerheid predatie door Zilvermeeuw *Larus argentatus* vastgesteld. In de meeste andere jaren verdwenen de pulli en werd een voortijdige doodsoorzaak, wellicht predatie, vermoed. In totaal werden in Het Zwin gedurende de 12-jarige periode ten minste negen hybride pulli waargenomen, maar alleen in 1984 werd een vliegvlug jong gezien (G Burggraeve in litt; archief BAHC).

Het uiterlijk van hybriden in juveniel kleed wordt uitvoerig behandeld in Walhout (1988) en Mullarney (1988). De informatie over hybriden in latere kleden is zeer schaars (Hays 1975, Dennis & Harrop 1995). De Zeebrugse stern komt qua vleugel- en staartpatroon niet volledig overeen met eerdere beschrijvingen van hybriden.

Succesvolle broedgevallen van Visdief x Dougalls Stern hybriden onderling en met één van de oudersoorten worden vermeld in Hays (1975). Determinatie van hybriden of hun nakomelingen is een nachtmerrie voor waarnemers. Als pullus 16Z469 ooit volwassen wordt, kan hij voor onoverkomelijke determinatieproblemen zorgen, omdat terugkruisingen niet meer intermediair hoeven te zijn. In de praktijk is het zin-

vol om een determinatie als hybride alleen te overwegen, als daar ook concrete aanwijzingen voor zijn.

Summary

HYBRID ROSEATE X COMMON TERN BREEDING WITH COMMON TERN AT ZEEBRUGGE IN 1995 On 23 May 1995, a breeding tern *Sterna* was discovered at Zeebrugge, West-Vlaanderen, Belgium, which was initially identified as Roseate Tern *S dougallii*. It was paired with a Common Tern *S hirundo*. On 23 June, it was finally identified as a hybrid Roseate x Common Tern. Since no copulation was observed, the sex of the parent birds could not be established for certain. However, based on the fact that the hybrid mostly started the displays, was mainly incubating in the evenings and was the first bird to present small fishes to the just hatched young, and because of the large size, it seemed likely that the hybrid was the male. Of the two eggs in the nest, only one hatched. Both the hybrid parent and the nestling were trapped and ringed with a metal ring (Bruxelles 16Z393 and 16Z469, respectively) and two colour rings (green and white; indicating year and locality, not identifying the individuals). The hybrid parent was seen until 25 June. The nestling was last recorded on 30 June, after which it may have gone unnoticed among the numerous juvenile terns gathered on the nearby beach. During the same period of May-June 1995, a total of four different adult Roseate Terns were recorded at Zeebrugge.

In the field, the hybrid parent differed from adult Roseate Tern by: *1* grey upperparts, intermediate in tone between Roseate and Common Tern; *2* distinct dark trailing edge to outer hand of underwing; *3* slightly longer wings, resulting in more Common Tern-like flight; and *4* Common Tern-like alarm call. In the hand, identification as a hybrid was supported by wing length (268 mm, maximum chord, excluding Roseate Tern) and tail length (179 mm), tail fork (104 mm) and lack of dark outer webs to outer rectrices (all excluding Common). The hybrid uttered different calls: a Common Tern-like alarm call, a Sandwich Tern *S sandvicensis*-like *kervik*, an Oystercatcher *Haematopus ostralegus*-like *peet* and a Roseate Tern-like *suweet*.

It should be noted that there is a possibility that the hybrid parent itself was not a F1 (first generation) hybrid but a F2 (second generation) hybrid or backcross.

In this instance, the nestling was indistinguishable from typical nestling Common Terns and no definite Roseate Tern features were recorded. Identification of full grown backcrosses may be very difficult, because they are not necessarily obviously intermediate between the original parent species. Another record of successful breeding of a hybrid and a Common Tern parent has been published by Hays (1975).

Verwijzingen

Beijersbergen, R 1988. Dougalls Stern hybridiserend met Visdief op Hooge Platen in 1982-85. Dutch Birding 10: 121-123.

Burggraeve, G 1977. Waarnemingen bij een vermoedelijk gemengd broedpaar Dougalls Stern, *Sterna dougallii* x Visdief, *Sterna hirundo*, te Knokke. Giervalk 67: 75-80.

Cramp, S (redactie) 1985. The birds of the Western Palearctic 4. Oxford.

Dennis, M & Harrop, A 1995. The Colwick tern – a presumed hybrid Roseate x Common Tern. Birding World 8: 310.

Hays, H 1975. Probable Common x Roseate Tern hybrids. Auk 92: 219-234.

Mullarney, K 1988. Identification of a Roseate x Common Tern hybrid. Dutch Birding 10: 133-135.

Olsen, K M & Larsson, H 1994. Sterns van Europa en Noord-Amerika. Haarlem.

Robbins, C S 1974. Probable interbreeding of Common and Roseate Terns. Br Birds 67: 168170.

Walhout, J 1988. Dougalls Stern met hybride juveniel te Vlissingen in september-oktober 1984. Dutch Birding 10: 124-127.

Zingo, J M, Church, C A & Spendelow, J A 1994. Two hybrid Common x Roseate Terns fledge at Falkner Island, Connecticut. Connecticut Warbler 14 (2): 50-55.

Filip De Ruwe, Jagerstraat 8, 8200 Brugge, België
Gunter De Smet, Edmond Blockstraat 9, 9050 Gentbrugge, België

Balearische Roodkopklauwier bij Knardijk in juni 1983

Op 5 juni 1983 bevond zich een Roodkopklauwier *Lanius senator* langs de Knardijk, Flevoland. De vogel werd ontdekt door Rinus van Bree en Hans Westdorp. Enno Ebels, Paul van Ginkel, Paul Gnodde en Mark Hoekstein liepen iets verderop te vogelen en konden na gewaarschuwd te zijn de vogel eveneens bekijken. Nadat het nieuws verspreid was kwamen in de middag nog c 20 vogelaars kijken. Voor velen van hen was dit de eerste Roodkopklauwier in Nederland. De waarneming werd ingediend door Jaap Eerdmans en Aart Vink en door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) aanvaard (Blankert et al 1986).

In de zomer van 1994 bladerde ik oude Dutch Birdings door en viel mijn oog op de twee gepubliceerde foto's van bovengenoemde vogel (Dutch Birding 5: 83, plaat 69, 1983; 8: 9, plaat 6, 1986). Op basis van deze foto's meende ik dat

de vogel een Balearische Roodkopklauwier *L s badius* was. Van deze ondersoort werd op 6 juni 1993 een exemplaar bij Voorhout, Zuid-Holland, waargenomen (cf Argeloo & Meijer 1997; Dutch Birding 15: 182, plaat 110); deze waarneming is door de CDNA aanvaard (Wiegant et al 1995). Naar aanleiding hiervan werd de waarneming uit 1983 opnieuw ingediend en vervolgens aanvaard als de eerste Balearische Roodkopklauwier voor Nederland (Wiegant et al 1996).

Op de foto's is zichtbaar dat de witte handpenvlek volledig ontbreekt. Dit is diagnostisch voor de ondersoort *L s badius*; het ontbreken van de witte handpenvlek bij *L s senator* is nooit met zekerheid vastgesteld (Argeloo & Meijer 1997; contra Cramp & Perrins 1993). Ondersteunend voor de determinatie zijn de smalle zwarte voorhoofdsbaan en de relatief zware snavel (Cramp & Perrins 1993). De lichte tekening op het voorhoofd boven de snavel en de grijsbruine tekening op schouders en mantel wijzen op een vrouwtje.

Voor verspreiding en voorkomen van deze ondersoort wordt verwezen naar Argeloo & Meijer (1997). Doordat de meeste Europese dwaalgastencommissies Roodkopklauwier niet op ondersoort beoordelen, is het lastig een beeld te krijgen van het voorkomen van deze ondersoort in Noordwest-Europa.

66 Balearische Roodkopklauwier / Balearic Woodchat Shrike *Lanius senator badius*, Knardijk, Flevoland, 5 juni 1983 *(Arnoud B van den Berg)*

Summary

BALEARIC WOODCHAT SHRIKE AT KNARDIJK IN JUNE 1983

On 5 June 1983, a female Woodchat Shrike *Lanius senator* was observed at Knardijk, Flevoland, the Netherlands. In summer 1994, the photographs were checked and it was concluded that the bird was a Balearic Woodchat Shrike *L s badius*. Identification was based primarily on the absence of a white primary patch and supported by the narrow black band on the forehead and the relatively heavy bill. After resubmission, this record has been accepted by the Dutch rarities committee (CDNA) as the first of this subspecies for the Netherlands; the second was on 6 June 1993 at Voorhout, Zuid-Holland. An occurrence pattern in north-western Europe is hard to establish, since most European rarities committees do not consider this subspecies.

Verwijzingen

Argeloo, M & Meijer, A W J 1997. Balearische Roodkopklauwier bij Voorhout in juni 1993. Dutch Birding 19: 65-67.

Blankert, J J, Scharringa, C J & CDNA 1986. Rare birds in the Netherlands in 1983. Dutch Birding 8: 6-11.

Cramp, S & Perrins, C M (redactie) 1993. The birds of the Western Palearctic 7. Oxford.

Wiegant, W M, Steinhaus, G H & CDNA 1995, 1996. Rare birds in the Netherlands in 1993; 1994. Dutch Birding 17: 89-101; 18: 105-121.

Enno B Ebels, Lessinglaan 11-2, 3533 AN Utrecht, Nederland

Balearische Roodkopklauwier bij Voorhout in juni 1993

Op 6 juni 1993 ontdekte J Goudswaard een Roodkopklauwier *Lanius senator* bij Voorhout, Zuid-Holland. Vanwege het zwarte voorhoofd met vage witbruine vlekjes en de grijsbruine mantel werd de vogel gedetermineerd als vrouwtje (Meijer 1993). De grote dekveren waren donker grijsbruin en duidden op een adult, omdat veel tweedejaars vogels nog ongeruide licht grijsbruine grote dekveren hebben die duidelijk contrasteren met de verse adulte slagpennen. Een aantal andere kenmerken gaf aan dat de vogel niet 'zomaar' een Roodkopklauwier was maar een Balearische Roodkopklauwier *L s badius*.

Cramp & Perrins (1993) noemen zeven kenmerken voor deze ondersoort, die broedt op eilanden in het westelijke deel van de Middellandse Zee (Balearen, Corsica, Sardinië en Capraia) en overwintert in West-Afrika (Panow 1996). Het belangrijkste kenmerk is het ontbreken van wit aan de bases van de handpennen. Onderzoek door Marc Argeloo aan 197 balgen van Roodkopklauwier

67 Balearische Roodkopklauwier / Balearic Woodchat Shrike *Lanius senator badius*, Voorhout, Zuid-Holland, 6 juni 1993 *(Arnold W J Meijer)*

(alle verzameld in het broedseizoen) in de collecties van de zoölogische musea van Amsterdam, Noord-Holland (ZMA), en Leiden, Zuid-Holland (NNM), in Nederland en Tring, Hertfordshire, in Engeland (NHM), gaf aan dat geen van de 16 op de Balearen, Corsica en Sardinië verzamelde exemplaren enig wit op de handpennen vertoonde. Hartert (1903-10) en Stresemann (1920) vermeldden het mogelijke voorkomen van sommige exemplaren van de ondersoorten *senator/rutilans* in Italië en Noord-Afrika zonder witte handpenvlek, maar noemden geen andere kenmerken van de betreffende vogels. Twee balgen zonder wit op de bases van de handpennen werden verzameld in Noord-Afrika binnen het broedgebied van Roodkopklauwier, in Algerije op 29 maart (Tring 1939129708) en in Tunesië op 20 augustus (Tring 1965M10169). Beide exemplaren hadden een smalle zwarte voorhoofdsband (respectievelijk 7.3 en 8.5 mm). Dit kenmerk (zie onder) suggereert sterk dat deze exemplaren doortrekkende *badius* betroffen en niet Noord-Afrikaanse broedvogels van de ondersoort *senator* of *rutilans* met (vermeende) kenmerken van *badius*. Alle andere onderzochte balgen van in het broedseizoen verzamelde exemplaren in Europa (buiten het broedgebied van *badius*), Afrika en Azië vertoonden een duidelijke witte handpenvlek. De bewering in Cramp & Simmons (1993) dat 'af en toe exemplaren voorkomen binnen de populaties van *L s senator* in Italië en Noordwest-Afrika zonder wit op de handpennen' kan door het ontbreken van nadere gegevens over deze verzamelde exemplaren niet worden bevestigd. Zonder een dergelijk bewijs dient daarom te worden aangenomen dat het ontbreken van wit op de handpennen diagnostisch is voor *badius*.

Een tweede kenmerk is de breedte van de zwarte voorhoofdsband. In alle andere ondersoorten loopt het zwart door van het voorhoofd tot op de bovenkop, bijna tot de achterrand van het oog. De gemiddelde breedte van de zwarte voorhoofdsband bij de 16 onderzochte vogels uit het broedgebied van *badius* was 8.8 mm. De andere populaties vertoonden een zwarte voorhoofdsband van gemiddeld meer dan 10 mm breedte. Bij de vogel van Voorhout stopte het zwart op het voorhoofd net voor het oog, wat pleit voor *badius*.

Een aantal kenmerken is niet doorslaggevend maar vormt ondersteuning voor de determinatie van de vogel van Voorhout als *badius* of weerspreekt deze determinatie niet. Iberische vogels van de ondersoort *L s rutilans* hebben een veel slankere snavel dan de ondersoorten *senator* en *badius* (Cramp & Perrins 1993). De zware snavel van de vogel van Voorhout past derhalve zeker niet op *rutilans*. Overigens beschouwt Panow (1996) deze ondersoort als synoniem met *senator* en geven Cramp & Perrins (1993) al aan dat de status van deze ondersoort zwak is. In vers kleed is *badius* volgens Cramp & Perrins (1993) warmer rossig gekleurd op de onderdelen. MA's onderzoek aan de 197 balgen toonde echter het tegenovergestelde aan voor vogels in het broedseizoen. Hoewel een eenduidige relatie tussen de kleur van de onderdelen en het verspreidingsgebied niet werd gevonden, werden de lichtste vogels aangetroffen op de westelijke Mediterrane eilanden (ondersoort *badius*), terwijl de meest rossige vogels werden aangetroffen in het Midden-Oosten (ondersoort *niloticus*). De vogel van Voorhout vertoonde crème-witte onderdelen met rossige flanken, hetgeen meer overeenkomt met *badius*. Een ander kenmerk dat soms een indicatie geeft voor de ondersoort is de aanwezigheid van schubjes op de onderdelen. De 16 onderzochte balgen van *badius* vertoonden geen schubjes op de onderdelen in adulte en tweedejaars vogels. Bij de andere ondersoorten vertoonde 20.4% van de adulte en tweedejaars vogels schubjes op de onderdelen. Een vergelijking werd gemaakt tussen de balgen van adulte en tweedejaars vogels van de ondersoorten *senator, rutilans* en *nubicus*. Hieruit bleek dat de aanwezigheid van schubjes gelijk verdeeld was bij al deze ondersoorten. De meeste exemplaren met schubjes werden aangetroffen bij tweedejaars vrouwtjes (43.8%), gevolgd door adulte vrouwtjes (40.0%), tweedejaars mannetjes (22.6%) en adulte mannetjes (1.4%). Dezelfde verdeling werd aangetroffen bij vergelijking van

het aantal schubjes. De meeste schubjes werden aangetroffen bij tweedejaars vrouwtjes (gemiddeld 17.4), gevolg door adulte vrouwtjes (11.8), tweedejaars mannetjes (7.6) en adulte mannetjes (1). Het adulte vrouwtje van Voorhout vertoonde geen enkel schubje op de onderdelen, wat op zich geen enkele ondersoort uitsluit maar in ieder geval goed past op *badius*. Omgekeerd zou echter de aanwezigheid van schubjes een determinatie als *badius* sterk weerspreken.

De doorslaggevende kenmerken om de vogel van Voorhout als Balearische Roodkopklauwier te determineren waren derhalve het ontbreken van de witte handpenvlek en de smalle zwarte voorhoofdsband. De waarneming is aanvaard door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) en betreft het tweede geval van deze ondersoort voor Nederland (cf Wiegant et al 1995). Het eerste geval kwam als gevolg van de waarneming van Voorhout 'boven water' en betreft een in eerste instantie niet nader op ondersoort gedetermineerde en aanvaarde Roodkopklauwier langs de Knardijk aan de Oostvaardersplassen, Flevoland, op 5 juni 1983 (Wiegant et al 1996, Ebels 1997). *L s senator* is een zeldzame maar (bijna) jaarlijkse gast in Nederland met gemiddeld 2-3 gevallen per jaar (cf van den Berg & Bosman 1996).

Wij danken Peter Colston en Alan Knox van het NHM, Gerlof Mees, voormalig conservator vogels in het NNM, en Tineke Prins, Kees Roselaar en Jan Wattel van het ZMA voor hun toestemming om balgen te onderzoeken in deze musea en hun hulp bij het onderzoek.

Summary

BALEARIC WOODCHAT SHRIKE NEAR VOORHOUT IN JUNE 1993

On 6 June 1993, a Balearic Woodchat Shrike *Lanius senator badius* was observed and photographed near Voorhout, Zuid-Holland, the Netherlands. The bird was identified as a female, based on the slightly white-brown mottled black forehead and grey-brown mantle, and aged as a probable adult, based on the dark grey-brown greater coverts, not contrasting with the dark fresh adult primaries (unlike the paler retained juvenile greater coverts in many second-year birds).

The main identification feature for *badius* was the lack of a white primary patch, which is present in all other subspecies of Woodchat Shrike. Cramp & Perrins (1993) mention the possibillity of nominate *L s senator* lacking the white primary patch, based on birds collected in northern Africa and statements by Hartert (1903-10) and Stresemann (1920). Since information on other features is lacking for these northern African birds, they could very well refer to migrant *badius*. Research by Marc Argeloo in the ornithological collections of musea in Amsterdam (ZMA) and Leiden (NNM) in the Netherlands and Tring (NHM) in England, showed that of 197 specimens studied only 16, all collected within the breeding range of *badius* (Balearic Islands, Corsica, Sardinia and Capraia), lacked the white primary patch. All other specimens showed at least a small white patch. Therefore, there seems to be no firm evidence that the lack of the white primary patch occurs in other subspecies than *badius* (contra Cramp & Perrins 1993). Another character supporting *badius* was the narrow dark forehead. MA's research indicated a mean width in *badius* of 8.8 mm, compared with more than 10 mm for the other subspecies.

Additional characters fitting (or at least not contradicting) the identification as *badius* included the relatively heavy and thick bill, excluding the Iberian 'subspecies' *L s rutilans*, which has a smaller and more slender bill. The relatively pale underparts also supported *badius*; MA's research indicated that in breeding plumage the underparts seem to average from more rufous in *L s niloticus* of the Middle East to paler whitish in *badius*. The lack of barring on the underparts also fitted *badius*; none of the 16 examined *badius* showed any barring, whereas in all other subspecies an average 20.4% of the specimens showed barring, with no obvious difference between these other subspecies.

This was the second record of this subspecies for the Netherlands (cf Wiegant et al 1995). The first was a female photographed on 5 June 1983 at Knardijk, Oostvaardersplassen, Flevoland. The latter record was originally accepted 'only' as Woodchat Shrike and was re-investigated, resubmitted and now accepted as *L s badius* by the Dutch rarities committee (CDNA) after the acceptance of the Voorhout bird (Wiegant et al 1996, Ebels 1997). *L s senator* is a rare but (almost) annual vagrant to the Netherlands with an average of 2-3 records per year.

Verwijzingen

van den Berg, A B & Bosman, C A W 1996. Lijst van Nederlandse vogels. Vijfde editie. Santpoort-Zuid.

Cramp, S & Perrins, C M 1993 (redactie). The birds of the Western Palearctic 7. Oxford.

Ebels, E B 1997. Balearische Roodkopklauwier bij Knardijk in juni 1983. Dutch Birding 19: 64-65.

Hartert, E 1903-10. Die Vögel der Paläarktischen Fauna. Berlijn.

Meijer, A 1993. Roodkopklauwier te Katwijk en Voorhout in juni 1993. Duinstag 8 (3): 26-29.

Panow, E N 1996. Die Würger der Paläarktis. Gattung *Lanius*. Tweede druk. Magdeburg.

Stresemann, E 1920. Avifauna Macedonica. München.

Wiegant, W M, Steinhaus, G H & CDNA 1995, 1996. Rare birds in the Netherlands in 1993; 1994. Dutch Birding 17: 89-101; 18: 105-121.

Marc Argeloo, Wageweg 52, 1811 MK Alkmaar, Nederland
Arnold W J Meijer, Secr Varkevisserstraat 54, 2225 LE Katwijk aan Zee, Nederland

Stellers Eider in Verdronken Land van Saeftinge in mei-juli 1996

Op 20 mei 1996 zag Jean Maebe om c 14:00 bij opkomend tij een vreemde eend zitten op de slikrand voor het schor bij het gehucht Baalhoek, Zeeland. De eend was aan het foerageren op het slik in gezelschap van 14 Bergeenden *Tadorna tadorna*. Door de ongunstige waarnemingsomstandigheden dacht JM aanvankelijk aan een stookolieslachtoffer, een kruising of een exoot, maar toen hij de vogel op 24 mei beter in de kijker kreeg, werd duidelijk dat het een mannetje Stellers Eider *Polysticta stelleri* betrof. De vogel zat zich toen tijdens hoogwater te poetsen op het buitentalud van de Westerscheldedijk, c 500 m ten westen van Baalhoek, in gezelschap van een slapend vrouwtje Bergeend. Voordat de vogels wegvlogen konden enkele foto's worden gemaakt.

De volgende dag werden beide vogels door JM opnieuw opgemerkt op dezelfde plek. In de vroege ochtend van 26 mei werd de Stellers Eider foeragerend op het slik bij Baalhoek gezien door JM en Walter Van Kerkhoven. Enkele gewaarschuwde lokale vogelaars (Henk Castelijns, Alain Kind en Jaap Poortvliet) konden de vogel deze zondagochtend nog waarnemen. Aanvankelijk werd geen verdere ruchtbaarheid gegeven aan de waarneming, onder meer doordat JM de volgende dag vertrok voor een vakantiereis. Op zaterdag 1 juni 1996 zagen Marcel Capello, Veerle Mahu, Wilfried Mahu en Alex Wieland de vogel op ongeveer dezelfde plaats, foeragerend op het slik in gezelschap van het vrouwtje Bergeend. Het nieuws werd dezelfde middag bekendgemaakt, maar ondanks vrijwel permanent posten op de dijk door vele belangstellenden duurde het tot maandagavond 3 juni voordat de vogel weer met

68-69 Stellers Eider / Steller's Eider *Polysticta stelleri* met Bergeend / Common Shelduck *Tadorna tadorna*, Verdronken Land van Saeftinge, Zeeland, 5 juni 1996 *(Peter L Meininger)* **70** Stellers Eider / Steller's Eider *Polysticta stelleri* met Bergeend / Common Shelduck *Tadorna tadorna*, Verdronken Land van Saeftinge, Zeeland, 24 mei 1996 *(Jean Maebe)*

[Dutch Birding 19: 68-71, 1997]

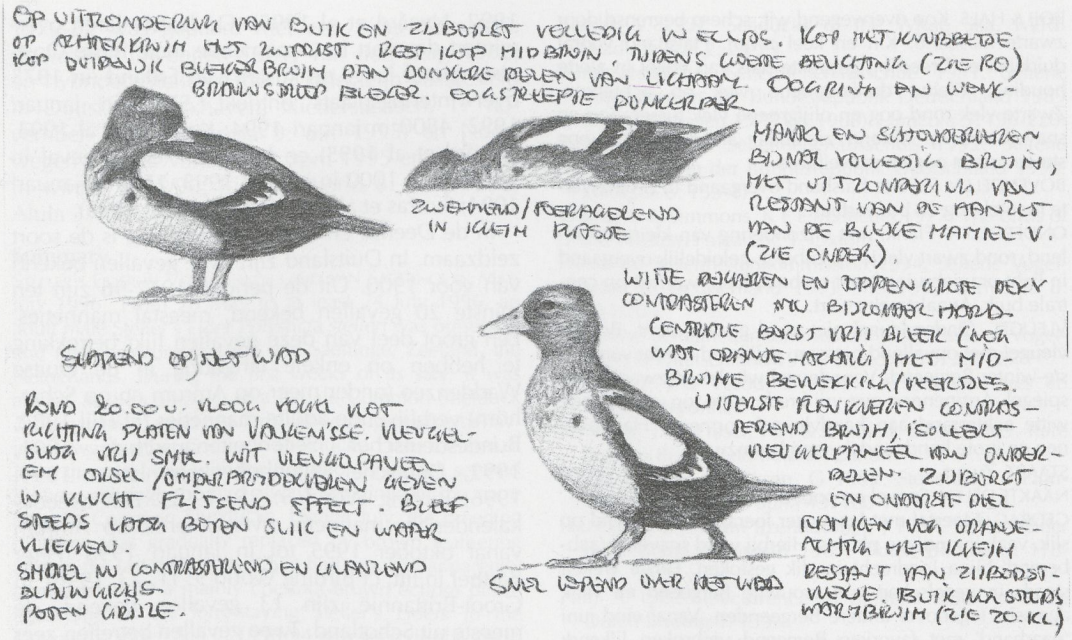

FIGUUR 1 Stellers Eider / Steller's Eider *Polysticta stelleri*, Verdronken Land van Saeftinge, Zeeland, 15 juli 1996 *(Gerald Driessens)*

enige regelmaat werd gezien (Meininger 1996). Als de vogel al werd gezien, was dit meestal op grote afstand, foeragerend op het slik langs één van de brede geulen (Spauwer, Speelmansgat) van het Verdronken Land van Saeftinge nabij Paal. Enkele malen werd de vogel wegvliegend waargenomen in de richting van de Platen van Valkenisse, die midden in de Westerschelde liggen en vanaf de oever nauwelijks zijn te overzien. Alleen met hoogwater rustte de Stellers Eider soms op het grastalud van de Westerscheldedijk ten westen van Baalhoek, onder meer op 5 juni, toen Peter Meininger en Pim Wolf de vogel daar aantroffen in gezelschap van enkele Bergeenden en Wilde Eenden *Anas platyrhynchos*. Bij afgaand water vlogen deze vogels oostwaarts, waarbij de Stellers Eider gefotografeerd kon worden.

Pas later bleek de vogel tussen 31 mei en 14 juni vijf maal te zijn waargenomen in de Vlaamsche Kreek bij Graauw, Zeeland, een binnendijkse, zoete kreek op c 6 km afstand van Paal. Op 31 mei en 1, 7, 10 en 14 juni werd de vogel samen met een vrouwtje Bergeend zwemmend gezien in deze kreek (Huub Bun, Rob Remmerts en Adri van der Wiel). Behalve op 1 juni, toen de vogel waarschijnlijk heeft overnacht op de kreek, verbleef de Stellers Eider hier alleen tijdens hoogwater op de Westerschelde.

De vogel was ten minste tot en met 24 juli 1996 (op die dag waargenomen door Patrick Buys en Gunther Vergauwen) aanwezig in of nabij het Verdronken Land van Saeftinge. Hij was ongeringd. In de loop van juli begon het prachtkleed steeds meer bruine veren te krijgen en op 23 juli was de vogel geheel in een overwegend kastanjebruin eclipskleed (Peter de Vries en Mark Zekhuis in litt). Begin augustus zou de vogel nog gezien zijn in het Verdronken Land van Saeftinge (in de Spauwer). Waarschijnlijk is kort hierna de rui van de slagpennen begonnen, waarbij het vliegvermogen geheel wordt verloren. Het is niet bekend of de slagpenrui is doorgemaakt in de schorren van het Verdronken Land van Saeftinge, waar veel Wilde Eenden ruien (JM pers obs), of in gezelschap van de 1000en ruiende Bergeenden rond de centrale platen in de Westerschelde (cf Meininger & Snoek 1992).

De beschrijving heeft betrekking op het prachtkleed en is gebaseerd op aantekeningen en foto's van JM en PM.

GROOTTE & BOUW Iets kleiner dan vrouwtje Wilde Eend, maar bouw plomper met bolle borst en buik. Snavel vrij klein met hoge basis. Voorhoofd steil. In vlucht vrij korte en smalle vleugels. Staart vrij lang en puntig.

KOP & HALS Kop overwegend wit, scherp begrensd door zwarte halsband. Kin en keel zwart. Halsband vooral duidelijk en breed bij gestrekte hals van vogel in alerte houding. Kleine donkergroene vlek op achterkop. Zwarte vlek rond oog en olijfgroene vlek tussen oog en snavelbasis, op afstand zichtbaar als donkere dunne streep tussen oog en snavelbasis.
BOVENDELEN Zwarte halsband overgaand in bruinzwarte mantel, rug en bovenstaart.
ONDERDELEN Flank, met uitzondering van klein, opvallend, rond zwart vlekje op zijborst, geleidelijk overgaand in licht oranjebruine borst en buik, kleur warmst op centrale buik. Anaalstreek zwart.
VLEUGEL Ondervleugel niet goed gezien; licht. Bovenvleugel met opvallend patroon, gelijkend op dat van eerste-winter Bergeend. Voorvleugel wit, brede zwartpaarse spiegel. Armpennen met vrij brede witte top, opvallende witte achterrand aan handvleugel vormend. Handpennen en grote handpendekveren bruinzwart.
STAART Zwart.
NAAKTE DELEN Snavel en poot blauwgrijs.
GEDRAG Meestal met laagwater foeragerend, lopend op slik, vaak in ondiepe plasjes. Hierbij werd snavel al 'zabberend' bijna loodrecht in slik gestoken. Eerste weken steeds in gezelschap van vrouwtje Bergeend en vaak agressief tegenover andere Bergeenden. Vanaf eind juni 'paarband' met favoriete Bergeend verbroken lijkend; wel steeds gezelschap van Bergeenden opzoekend.

Beschrijving en foto's sluiten iedere andere determinatie dan volwassen mannetje Stellers Eider uit (cf Madge & Burn 1988, Skakuj 1990).

Dit is het vierde geval van Stellers Eider voor Nederland. Eerdere gevallen betroffen een mannetje dat in ieder geval op 5 juli-2 augustus 1980 op Terschelling, Friesland, 25-29 mei 1981 op Schiermonnikoog, Friesland, en 27-29 mei 1982 opnieuw op Schiermonnikoog werd waargenomen, maar waarschijnlijk al vanaf 28 februari 1979 aanwezig was (Swennen 1981, van den Berg 1982), een vrouwtje op Schiermonnikoog op 13 april 1986 (Sinoo 1987) en een mannetje bij Lelystad, Flevoland, op 28 januari 1987 (Hazevoet & van IJzendoorn 1987).

Stellers Eider is broedvogel van hoogarctische kusten van Siberië en Alaska, met incidenteel broedgevallen in de Witte Zee en misschien in Noord-Noorwegen (Cramp & Simmons 1977, Bianki 1992). Een groot deel van de wereldpopulatie overwintert in de Beringzee, waar de aantallen de laatste 25 jaar echter een afname met 50-75% vertoonden (Allen 1992). Een even groot deel van de wereldpopulatie overwintert tegenwoordig in Noord-Europa (30 000-50 000 vogels), vooral langs de kusten van Europees Rusland (inclusief het Kola-schiereiland; c 16 000 in 1994) en in Noord-Noorwegen (6000-15 000), onder andere in de Varangerfjord (Frantzen & Henriksen 1992, Nygård et al 1995). De laatste jaren overwintert de soort in toenemende mate in de Oostzee, vooral langs de kusten van Estland (in 1975 overwinteringsplaats ontdekt, 5760 in januari 1992, 4800 in januari 1994; Kuresoo et al 1994, Nygård et al 1995) en Litouwen (eerste geval in 1969, ruim 1000 in januari 1993, 1500 in januari 1994; Švažas et al 1994, Nygård et al 1995).

In de Deense en Duitse Waddenzee is de soort zeldzaam. In Duitsland zijn twee gevallen bekend van vóór 1900. Uit de periode 1977-96 zijn ten minste 20 gevallen bekend, meestal mannetjes. Een groot deel van deze gevallen lijkt betrekking te hebben op enkele langdurig in de Duitse Waddenzee (onder meer op Amrum en op Scharhörn) verblijvende adulte mannetjes (cf Hill 1982, Bundesdeutscher Seltenheitenausschuß 1991, 1992, Deutsche Seltenheitenkommission 1994, 1996; Birding World 5: 25, 1992). Een tweedekalenderjaar mannetje overwinterde op Amrum vanaf oktober 1995 tot in januari 1996 (Peter Barthel in litt; cf Birding World 9: 11, 23, 1996). In Groot-Brittannië zijn 13 gevallen bekend, de meeste uit Schotland. Twee gevallen betreffen zeer langdurig verblijvende mannetjes: op South Uist, Outer Hebrides, Schotland, van mei 1972 tot 12 augustus 1984, en op Westray/Papa Westray, Orkney, Schotland, van 25 oktober 1974 tot 1 juli 1982 (Dymond et al 1989). Daarnaast is een vondst aanvaard van een linkervleugel van een mannetje op Fetlar, Shetland, Schotland, op 31 maart 1996 (Br Birds 90: 208, 1997). Er is één waarneming bekend langs de Belgische Noordzeekust: 17-18 juni 1984 (Wielewaal 50: 329, 1984); deze waarneming is echter nooit aan het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité voorgelegd (Gerald Driessens in litt). Er is slechts één geval bekend uit Frankrijk, in 1855 (Dubois & Yésou 1992).

In april 1991 werd van het langdurig op Scharhörn in de Duitse Waddenzee verblijvende mannetje Stellers Eider waargenomen dat hij baltsgedrag vertoonde ten opzichte van Bergeenden (Müller 1993). Gezien het gedrag tegenover Bergeenden van zowel de Stellers Eider op Scharhörn als van die bij het Verdronken Land van Saeftinge, zou het misschien om dezelfde vogel kunnen gaan. Deze zou tijdens de strenge winter van 1995/96 de Waddenzee kunnen hebben verlaten in gezelschap van Bergeenden die mildere streken opzochten. Anderzijds ging het in de Duitse Waddenzee om ten minste twee verschillende adulte mannetjes. Bovendien komt interspecifieke paarvorming wel vaker voor; de langdurig in de Nederlandse Waddenzee verblijvende vogel in

1979-82 was gepaard met een Eider *Somateria mollissima* (Swennen 1981, van den Berg 1982) en hybriden Stellers Eider x Eider zijn vastgesteld in Duitsland (Cuxhaven, Niedersachsen, 17 november 1993; Limicola 9: 85, 1995) en Noorwegen (Vadsø, Varanger, 7 april 1995 en opnieuw in winter 1995/96; Birding World 8: 138, 1995, Alula 3: 141, 1996).

Summary

STELLER'S EIDER IN VERDRONKEN LAND VAN SAEFTINGE IN MAY-JULY 1996 From 20 May to at least 24 July 1996, an adult male Steller's Eider *Polysticta stelleri* was present in and near Verdronken Land van Saeftinge, Zeeland, the Netherlands. During the first weeks of its stay, it was always in the company of a female Common Shelduck *Tadorna tadorna* and regularly showed aggressive behaviour towards other Common Shelducks. From the end of June, the pair bond with the Common Shelduck seemed broken, although the bird always remained in the company of Common Shelducks. During July, the breeding plumage was gradually replaced by brown feathering and on the last days of its stay it had moulted apparently completely into a mainly chestnut-brown eclipse plumage. One of the long-staying Steller's Eiders in the German Wadden Sea in 1990-94 was seen displaying to Common Shelducks in 1991, suggesting that the Dutch bird may have concerned the same individual, which moved south with Common Shelducks during the cold spells in the winter of 1995/96. Alternatively, it may well have been another individual, since there were probably at least two different long-staying males in the German Wadden Sea during that period. Furthermore, interspecific pair bonds seem to occur regularly; a long-staying Steller's Eider in the Dutch Wadden Sea in 1979-82 was paired with a Common Eider *Somateria mollissima* and hybrids Steller's Eider x Eider have been recorded in Germany and Norway.

This is the fourth record of Steller's Eider for the Netherlands. The first record concerned a male in the Wadden Sea, Friesland, in the summer of 1980 and May 1981 and 1982, the second a female on Schiermonnikoog, Friesland, in April 1986 and the third a male at Lelystad, Flevoland, in January 1987.

Verwijzingen

Allen, D B 1992. Status of selected arctic species of fish and wildlife and their habitats. United States submission to the inaugural meeting on the conservation of Arctic Flora and Fauna, Ottawa, Canada, April 7-9, 1992. Anchorage.

van den Berg, A B 1982. Stellers Eider op Schiermonnikoog in mei 1982. Dutch Birding 4: 84-86.

Bianki, V 1992. Seaducks of the White Sea. IWRB Seaduck Bull 2: 23-29.

Bundesdeutscher Seltenheitenausschuß 1991. Seltene Vogelarten in der Bundesrepublik Deutschland 1989 (mit Nachtragen 1977 bis 1988). Limicola 5: 196-220.

Bundesdeutscher Seltenheitenausschuß 1992. Seltene Vogelarten in der Bundesrepublik Deutschland 1990. Limicola 6: 153-177.

Cramp, S & Simmons, K E L (redactie) 1977. The birds of the Western Palearctic 1. Oxford.

Deutsche Seltenheitenkommission 1994. Seltene Vogelarten in Deutschland 1991 und 1992. Limicola 8: 153-209.

Deutsche Seltenheitenkommission 1996. Seltene Vogelarten in Deutschland 1994. Limicola 10: 209-257.

Dubois, P J & Yésou, P 1992. Les oiseaux rares en France. Bayonne.

Dymond, J N, Fraser, P A & Gantlett, S J M 1989. Rare birds in Britain and Ireland. Calton.

Frantzen, B & Henriksen, G 1992. Stelleranda i Finnmark 1985-1992. Fauna 45: 100-107.

Hazevoet, C J & van IJzendoorn, E J 1987. Stellers Eider bij Lelystad in januari 1987. Dutch Birding 9: 118-119.

Hill, A 1982. Occurrence of Steller's Eider in BRD. Dutch Birding 4: 139.

Kuresoo, A, Luigujõe, L, Lilleleht, V & Leito, A 1994. Midwinter waterfowl counts in Estonia, January 1993. IWRB Seaduck Res Gr Bull 4: 11-15.

Madge, S & Burn, H 1988. Wildfowl: an identification guide to the ducks, geese and swans of the world. Londen.

Meininger, P L 1996. DB Actueel: Stellers Eider in Verdronken Land van Saeftinge. Dutch Birding 18: 155.

Meininger, P L & Snoek, H 1992. Non-breeding Shelduck *Tadorna tadorna* in the southwest Netherlands: effects of habitat changes on distribution, numbers, moulting sites and food. Wildfowl 43: 139-151.

Müller, H H 1993. Scheckente *Polysticta stelleri* balzt mit Brandgänsen *Tadorna tadorna*. Limicola 7: 53-55.

Nygård, T, Frantzen B & Švažas, S 1995. Steller's Eiders *Polysticta stelleri* wintering in Europe: numbers, distribution and origin. Wildfowl 46: 140-155.

Skakuj, M 1990. Die Bestimmung der Eiderenten-Arten *Somateria mollissima, spectabilis, fischeri* und *Polysticta*. Limicola 4: 285-306.

Sinoo, R P 1987. Stellers Eider op Schiermonnikoog in april 1986. Dutch Birding 9: 115-117.

Švažas, S, Vaitkus, G & Grishanov, G 1994. Report on aerial midwinter counts of waterfowl in Lithuanian and Kalingrad near-shore waters in 1993. IWRB Seaduck Res Gr Bull 4: 19-25.

Swennen, C 1981. Stellers Eider *Polysticta stelleri* nieuw voor Nederland. Limosa 54: 93-95.

Jean Maebe, Venneborglaan 151, 2100 Antwerpen, België
Peter L Meininger, Lisztlaan 5, 4384 KM Vlissingen, Nederland

Recensies

BER VAN PERLO 1995. *Birds of Eastern Africa*. Harper-Collins Publishers Ltd, 77-85 Fulham Palace Road, London W6 8JB, UK. 301 pp. ISBN 0-00-219937-8. GBP 14.99.

Na vele generaties veldgidsen, hebben we nu in Europa bijna 'de ideale' gids. In Oost-Afrika waren we nog niet zo ver. Tot nu toe was er eigenlijk maar één, *Birds of East Africa* door J G Williams & N Arlott (1980), met redelijke afbeeldingen, maar zeer onvolledig. Het grootste deel van de soorten wordt hierin alleen genoemd, zonder afbeelding of beschrijving. Bovendien ontbreekt een aantal soorten geheel. Naast dit boek is ook het al lang uitverkochte tweedelige werk *African handbook of birds* door C W Mackworth-Praed & C H B Grant (1957, 1970) nuttig, maar te groot om mee te nemen in het veld; bovendien zijn niet alle soorten afgebeeld en is het boek niet geschreven als veldgids.

Geïnspireerd door deze onvolkomenheden, begon Ber van Perlo aan dit werk. Met het schilderen en beschrijven van alle in Oost-Afrika (Eritrea, Ethiopië, Kenia, Somalië, Tanzania, Uganda) en Socotra voorkomende vogelsoorten, inclusief de Palearctische trekvogels, heeft hij een geweldige prestatie geleverd. Bijgewerkt tot c 1993 zijn dat in dit gebied met een oppervlakte van een derde van Europa 1487 soorten. Van veel soorten zijn meerdere kleden, vliegbeelden en/of ondersoorten opgenomen, wat het aantal afbeeldingen op meer dan 2550 brengt. De ondertitel 'illustrated checklist' van de Collins-serie is veel te bescheiden, want de gids bevat naast afbeeldingen ook beschrijvingen en verspreidingskaarten!

Ik gebruik het boek nu een paar maanden in mijn woongebied in Noord-Ethiopië, aan de periferie van het in de gids behandelde gebied. Mijn ervaringen zijn daarom wellicht een aardige testcase voor de gebruikswaarde.

De opbouw is klassiek: inleiding, gevolgd door 96 platen, met daar tegenover korte beschrijvingen, dan 75 pagina's met kaartjes (20 per pagina) en registers met wetenschappelijke en Engelse namen. De enorme hoeveelheid gegevens is heel geconcentreerd in ruim 300 pagina's verwerkt. De inleiding is kort, maar overzichtelijk en duidelijk. De afbeeldingen konden niet anders dan (erg) klein zijn, met tot 25 soorten en zelfs 50 afbeeldingen op één plaat. Toch zijn ze overzichtelijk gerangschikt, bijzonder gedetailleerd en in het algemeen goed. Wel zijn de kleuren hier en daar wat flets (bijvoorbeeld glansspreeuwen *Lamprotornis*) en ook is niet overal de houding even goed, met als slechtste voorbeeld Mekkercamaroptera *Camaroptera brachyura*, die met dit boek moeilijk te herkennnen zal zijn. Ook zijn er wel wat foutjes: bij Wahlbergs Arend *Aquila wahlbergi* ontbreekt het kuifje (ook niet genoemd in de tekst!), de iriserend kopergroene rug van Diederikkoekoek *Chrysococcyx caprius* is op de afbeelding vlekkerig bruin en groen geworden, de baardstreep van Bruinrugpieper *Anthus leucophrys* hoort heel onduidelijk te zijn, en het masker van Rüppells Wever *Ploceus galbula* is veel te licht van kleur (in het veld lijkt dat zwart).

Iets nieuws in vergelijking met andere veldgidsen zijn gekleurde nummertjes bij de afbeeldingen die naar de tekst verwijzen. De kleuren groen, blauw en rood geven de talrijkheid (in afnemende mate) binnen het hoofdverspreidingsgebied aan. Hieraan moet niet te veel waarde worden gehecht. Zes soorten met een rood cijfertje, waarvan het hoofdverspreidingsgebied (mede) in Noord-Ethiopië ligt, zie ik bijvoorbeeld iedere dag rond mijn woonplaats.

De teksten staan tegenover de platen. In enkele gevallen is de ruimte daar te klein en schuift de tekst door naar een volgende of vorige pagina. Dit is niet echt storend. Iedere soorttekst bestaat uit de Engelse en wetenschappelijke naam, lichaamslengte, eventuele in het veld herkenbare ondersoorten, opvallende kenmerken (vaak beperkt tot één kenmerk, ook als er ruimte is voor meer), habitat (inclusief de hoogte), geluid en status (trekvogel, endeem etc). In tegenstelling tot wat in de inleiding staat zijn lang niet alle in het veld goed herkenbare ondersoorten afgebeeld of zelfs maar vermeld. De Langsnavelpiepers *A similis* die in Noord-Ethiopië voorkomen zijn met dit boek niet op naam te brengen: ze zijn donker kaneelkleurig op de onderdelen en hebben geen witte buitenste staartpennen. Andere voorbeelden: in Ethiopië heeft de daar voorkomende ondersoort van Blauwborstbijeneter *Merops variegatus* een blauw voorhoofd, die van Grauwe Buulbuul *Pycnonotus barbatus* witte onderstaartdekveren, en die van Witkapmiertapuit *Myrmecocichla albifrons* geen wit schouderveld (de afgebeelde ondersoort komt alleen in Uganda voor). Maar hier speelt wellicht een rol dat, zoals gezegd, Ethiopië meer aan de periferie van het behandelde gebied ligt.

Bij de determinatiekenmerken wordt in enkele gevallen volkomen irrelevante informatie gegeven, met als toppunt bij Grijsborstlijstertimalia *Kakamega poliothorax*, kennelijk de favoriete vogel van de auteur, alleen 'A truly beautiful bird'.

Het geluid (zang) wordt alleen vermeld voor vogels die verborgen leven, erg op elkaar lijken of bekend zijn door hun opvallende zang. In vergelijking met andere gidsen wordt in de inleiding uitgebreid ingegaan op toonhoogte, volume, kwaliteit, lengte en structuur en dit vindt zijn weerslag in de goede, duidelijk notaties van het geluid bij de soorten. Het is jammer dat van de Palearctische trekvogels alleen de zang wordt vermeld.

De verspreidingskaarten zijn heel duidelijk. Hoewel er van de vogelwereld van Djibouti heel wat meer bekend is dan van bepaalde delen van Ethiopië (zoals de Danakil), is de verspreiding in Djibouti niet aangegeven, met uitzondering van de endemische Djibouti-frankolijn *Francolinus ochropectus*. In plaats van de

[Dutch Birding 19: 72-74, 1997]

soortnamen verwijzen nummers op de kaarten naar de soort. Dat is niet zo handig. In drie tinten is de talrijkheid aangegeven. Het is komisch te zien dat die soms verandert bij de landsgrenzen! Pijlen geven aan of de vogel een Palearctische trekvogel of een trekvogel binnen Afrika is. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen doortrek- of wintergebieden en de periode waarin trekkers aanwezig kunnen zijn wordt niet vermeld. Het maken van verspreidingskaarten voor gebieden waarvan weinig bekend is, is riskant werk. Alleen al ten aanzien van Ethiopië zijn veel opmerkingen te maken. Enkele voorbeelden: Groene Kakelaar *Phoeniculus purpureus* komt wel degelijk voor in Ethiopië, terwijl Witstaartzwaluw *Hirundo megaensis* daar endemisch is en dus niet in Kenia en Tanzania voorkomt, zoals de kaart suggereert! De over enkele jaren te verschijnen Ethiopische vogelatlas van John Ash zal hopelijk een beter beeld geven. Hier en daar spreken tekst en kaart elkaar tegen. Bij Somalische Gors *Emberiza poliopleura* wordt vermeld bij habitat '< 1250 m' terwijl de kaart aangeeft dat de soort in alle hooglanden boven ongeveer 1500 m voorkomt.

Hoe bevalt deze gids bij gebruik in het veld? De vermelde kenmerken zijn in veel gevallen aanvullingen op die in Williams & Arlott. In hun gids, bijvoorbeeld, zijn Hunters Honingzuiger en de Ethiopische (zwartkelige) ondersoort van Roodborsthoningzuiger nauwelijks te onderscheiden. Van Perlo geeft ook verschillen in snavellengte en kopkap. Voor het onderscheiden van Maskerwielewaal *Oriolus larvatus* en Monnikswielewaal *O monacha* wordt hier nu eens niet de kleur van de buitenvlaggen van de grote handpennen genoemd, maar het staartpatroon. Het beste onderscheid is echter de roep en die wordt niet genoemd. Toch worden er ook kenmerken vermeld die me in verwarring gebracht hebben. Zowel Williams & Arlott als Mackworth-Praed & Grant vermelden als onderscheid tussen Doornvliegenvanger *Batis orientalis* en Savannevliegenvanger *B minor* de respectievelijk grijze en zwarte kruin. Van Perlo komt met een duidelijk verschillende wenkbrauwstreep en strepen op de flanken en zegt dat beide soorten een grijzige kruin hebben, contrasterend met de zwarte oorstreek. Dat betekent dat alle batissen met een grijze kruin die ik hier tot nu toe zag, Savannevliegenvangers moeten zijn.

In deze gids staan goede afbeeldingen van alle graszangers *Cisticola*, één van de groepen die de vogelaar in Oost-Afrika een complex kunnen bezorgen.

Ook zijn in deze gids alle Palearctische trekvogels afgebeeld, zodat de vraag rijst of vogelaars die in de winter Oost-Afrika bezoeken hun Europese veldgids thuis kunnen laten. Dat hangt echter grotendeels af van hun soortenkennis. Spotvogels *Hippolais* en rietzangers *Acrocephalus*, die in West-Europa al een puzzel kunnen zijn, zijn met deze gids namelijk niet goed op naam te brengen. Voor de Kleine Karekiet *A scirpaceus* wordt ook nog vermeld dat hij warmbruine bovendelen zou hebben. Maar de oostelijk ondersoort *A s fuscus* in winterkleed is eerder grijs te noemen en lijkt daarmee op Vale Spotvogel *H pallida*. De vermelding dat Bonte Tapuit *O pleschanka* en Blonde Tapuit *O hispanica* in winterkleed niet te onderscheiden zijn is ook zeker niet waar voor alle individuen. En bij Duinpieper *A campestris* wordt niet vermeld dat ze in de eerste herfst een gestreepte borst hebben.

Samenvattend kunnen we vaststellen, dat deze gids, ondanks vele onvolkomenheden, met kop en schouders uitsteekt boven alle voorgaande veldgidsen voor Oost-Afrika. Naslagwerken over zowel Afrikaanse als Palearctische soorten blijven echter onontbeerlijk.
LIEUWE J DIJKSEN

DOUGLAS F STOTZ, JOHN W FITZPATRICK, THEODORE A PARKER III & DEBRA K MOSKOVITS 1996. *Neotropical birds: ecology and conservation.* With ecological and distributional databases by T A Parker III, D F Stotz & J W Fitzpatrick. University of Chicago Press, Chicago 60637 IL USA. 502 pp. ISBN 0-226-77630-1 (paperback, GBP 29.95) or ISBN 0-226-77629-8 (hardback, GBP 79.95). Databases also as ASCII-delimited files on diskette, ISBN 0-226-64676-9 (USD 14.95, not seen).

This book should attract plenty of attention from birders. True enough, it is a book in which all names are scientific, all pages seem to contain tables and graphs, and c 60 plates show mainly plants and few birds. Still, if you normally do not read or buy such books, consider making an exception.

Neotropical birds is about conservation priorities for the neotropics. Recently, good books (by BirdLife International) on the same issue have appeared. However, this book is quite different and definitely also an important contribution. The exceptional thing about it are the databases presented, stretching for no less than 330 pages. Unpublished field notes by the late Ted Parker were an important source. The databases contain a unique collection of standardized, detailed information on *all* neotropical birds, resident and migratory, rare and common, 4037 taxa altogether. Inevitable taxonomic choices are clearly indicated. Importantly, geographically isolated populations that cannot be granted full species status under the Biological Species Concept, but in some way are distinct and show differences in conservation status, receive full treatment.

In the main database, ecological and zoogeographical characters of all Neotropical breeding birds are described. The format will be familiar to birders using Neotropical checklists: an entry on habitat, foraging level, geographical and altitudinal range, relative abundance and sensitivity to disturbance, as well as an indication of conservation and research priority. Another large database shows the status of all species in the Neotropical countries. Smaller databases show similar data on migrants and seabirds. All codes used in the databases are described concisely on every page, ensuring ease of use, and in great detail in preceding chapters. The content is precise and updated until about 1993.

The authors have used this well-ordered collection of data to its full advantage. After describing the vegetation types occurring throughout the Neotropics, they

turn to the avifauna. In separate chapters, bird communities of the main habitat types (humid forest, dry forest and scrub, grassland, and aquatic habitats) are described and compared. It is impossible to give an adequate impression of all the detailed, instructive, sometimes surprising ways in which the data are broken down. In the accounts, emphasis is on species diversity, number and proportion of endemics and habitat-restricted birds, and threat to the communities. The text is absolutely packed with interesting information and illustrated with a large number of clear tables and maps. (But see final remark!) A helpful synopsis preceeds each chapter. Finally, two chapters formulate guiding principles for conservation in the Neotropics and, more important still, priorities for action. The authors propose that the full spectrum of bird communities, and the ecological surrounding they depend on, should be preserved. In that respect they point, eg, to the importance of so-called 'cornerstone habitats'. These do not necessarily harbour a high number of species but rather a significant *proportion* of species restricted to a certain vegetation type. Lists of 'indicator species' are included, useful in quick surveys to assess if an area holds a healthy portion of such cornerstone habitat. Furthermore, the conservation priority of the main zoogeographical areas is ranked. Criteria indicating conservation priority are divided in three groups: *Diversity* (of species and habitat), *uniqueness* (number and proportion of endemics) and *threat* (several criteria reflecting present day threat and vulnerability). Some areas have high priority irrespective of the criterion applied: the Atlantic Forest, Central South America (with its complex of deciduous and gallery forests, cerrado woodland and grasslands), the Northern and Central Andes and the Greater Antilles. These areas should be the focus of immediate conservation action. In view of these results, Central South America has received remarkably little attention from conservationists. Also, the popular attention for the Amazonian rainforest and its immense biodiversity appears to be somewhat one-sided. Ongoing deforestation certainly threatens the Amazonian ecosystem, but at this moment it is relatively secure. The authors express justified concerns about not assessing conservation priorities at the scale where action eventually will have to be taken. However, the publication of the databases in digital form is a smart move in this regard as it will allow easy custom analyses by local parties. Conservation International will no doubt see to it that the data become available in places where they matter most.

Neotropical Birds is a magnificent book. The stunning amount of information alone makes it very interesting. Moreover, the data are analyzed in an imaginative and authoritative way, sketching a coherent picture of conservation priorities for the whole Neotropical region. It is an obligatory read for those with a heart for the Neotropical avifauna and its future, ornithologist, conservationist and birder alike. Computerized birders may also be interested in the (separately issued) digital database and its obvious possibilities for use in the production of lists and reports.

It is a pity that the first edition has been printed in a most careless way: areas in distribution maps that were meant to be *white* appear *black*, making them useless. The horrible error originated *after* the authors agreed with the proofs (John Fitzpatrick in litt). Books with corrected maps should be available now. Make sure your copy is a right one! WILLEM-PIER VELLINGA

DBA-nieuws

Nieuw adres fotoredactie Wij maken u erop attent dat per 16 juni 1997 het adres van de fotografisch redacteur, René Pop, zal veranderen. Het nieuwe adres luidt: René Pop, Landbouwstraat 6, 1786 AL Julianadorp, Nederland. REDACTIE

New address photographic editor Please note that the address of the photographic editor, René Pop, will change from 16 June 1997. The new address is: René Pop, Landbouwstraat 6, 1786 AL Julianadorp, Netherlands. EDITORS

Programma DBA-vogelweek 1997 op Texel Voor zover nu bekend ziet het programma van de komende DBA-vogelweek op Texel, Noord-Holland, van zaterdag 27 september tot en met zondag 5 oktober 1997, er als volgt uit. Op zaterdag 27 september staat een lezing gepland waarvan inhoud en locatie later bekend worden gemaakt. De traditionele *big day* wordt in afwijking van vorige jaren gehouden op dinsdag (30 september). Teams van maximaal vier personen kunnen zich voor deze wedstrijd opgeven bij Gijs van der Bent (telefoon 071-4024547). Op donderdag 2 oktober wordt een 'mystery bird-competitie' gehouden in zaal De Kiekendief van Vakantiepark De Krim in De Cocksdorp; aanvang 20:00. Voor de laatste lezing van de week op zaterdag 4 oktober worden de Texelgangers verwacht in het Texel Birdwatching Center. Deze locatie (Vuurtorenweg 94, De Cocksdorp, telefoon 0222-316416, fax 0222-316408) zal de gehele week fungeren als 'zenuwcentrum'. Hier wordt ook het 'good old' waarnemingenschoolbord opgesteld. Vogelaars zijn hier elke avond welkom voor het doorspreken van de waarnemingen van die dag, om gezellig wat te praten,

[Dutch Birding 19: 74-75, 1997]

een borrel te drinken en eventueel meegebrachte interessante dia's onder de aandacht te brengen. Het Texel Birdwatching Center, de eerste in zijn soort in Nederland, heeft ook een bibliotheek met vogelboeken die de gehele dag is te raadplegen. Tussen de middag zijn soep en broodjes verkrijgbaar en van 17:30 tot 19:30 wordt een warme maaltijd geserveerd. Voor deze dagschotel moet men zich wel een dag van tevoren opgeven! Nadere bijzonderheden over het programma van de DBA-vogelweek worden in een komende Dutch Birding en/of via de Dutch Birding-vogellijn (0900-2032128; 75 cpm) bekendgemaakt. GIJSBERT VAN DER BENT

Aankondigingen & verzoeken

Experienced birdwatchers and bird ringers required The Israel Ornithological Center (IOC) and the Israel Bird Ringing Center (IBRC) are recruiting experienced bird ringers to volunteer at a ringing station participating in the European-African Songbird Migration Network this autumn (August-December 1997) and next spring (1998). The IOC is also inviting experienced birdwatchers to participate in the Autumn Migration Survey of Soaring Birds (August-October 1997) (see Dutch Birding 19: 39, 1997). The IOC will fund food and lodging for those ringers and/or birdwatchers participating in one of these projects for a minimum of four weeks. Travel expenses to and from Israel will be covered by the participant. There is an option to participate for a shorter period at the expense of the volunteer. All those interested in either project should send a relevant curriculum vitae to: Dan Allon, IOC, 155 Herzel Street, Tel Aviv 68101 Israel, fax +972-35182644, e-mail ioc@netvision.net.il. Please state the period you will be available.

Illegal hunting in Catalonia, Spain In Catalonia and other parts of Spain, 1000s of passerine birds, mainly Song Thrush *Turdus philomelos*, are being killed illegally each year with the system called 'barraca'. This method consists of a small hut camouflaged with tree branches which are glued with a very sticky substance ('vesc'). Birds are attracted to the hut by playing the song from powerful loudspeakers. There are c 800 barracas in Catalonia alone, and in Castellón c 9000. During a night with strong migration, no less than 400 Song Thrushes and 200 birds from other species can be caught and killed in a single barraca! Most of the birds are not used for local consumption but are sold to international companies who use them to make pâté.

Although this hunting method is illegal under all European, Spanish and Catalan laws, it is still growing. The Catalan government is very tolerant to the hunters (prosecution procedures against hunters are being stopped at some administrative level) and is lobbying hard to relegalize the hunting method both under Catalan and Spanish law.

The environmentalists organization Grup d'Estudi i Protecció dels Ecosistemes del Camp (GEPEC) has launched an educational campaign directed to the people of the hunting areas together with the denouncement and prosecution of this illegal system.

To support this campaign, the GEPEC is urging birdwatchers and conservationists to send protest letters to the responsible politicians of the Agriculture Ministry of Catalonia. Please send a polite but angry letter of protest, stating that you are against the illegal hunting method of the 'barracas' and urging the Catalan government to act strongly to eradicate this hunting system. You can send your letters to: Sr Jordi Peix, Director General de Medi Natural, Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, Gran Via de les Corts Catalanes 612, 08007 Barcelona, Spain; or Sr Marimon, Conseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, Gran Via de les Corts Catalanes 612, 08007 Barcelona, Spain.

Information on cuckoos and turacos requested Johannes Erritzøe and Richard Fuller are working on a new monograph *Cuckoos and turacos of the world* (including anis, roadrunners, couas and coucals). The work will summarize all published and unpublished information for each species of this surprisingly little-known order. Colour plates will depict each species and a bibliography of the group will be compiled. An inventory, in electronic format, of museum holdings of type specimens and study skins will be released with the work.

The authors would welcome any published or unpublished information, trip reports or field observations of, eg, habitat preferences, nest sites, identification features, juvenile plumages, vocalizations, vagrancy, mortality, breeding records, parasitic behaviour, eggs, nests, behaviour and diet. Particularly useful is information on the current status of cuckoo populations throughout the world and threats to their continued survival. Details of captive birds are also welcome.

Photographs loaned for reference will be returned in due course and all contributors will be gratefully acknowledged in the work. Please send any information to: Johannes Erritzøe, Taps Old Rectory, House of Bird Research, 6070 Christiansfeld, Denmark, fax +45-75573255, e-mail erritzoe@cybernet.dk; or Richard Fuller, 33 Plough Road, Epsom, Surrey KT19 9RA, UK, e-mail fuller02@premier.co.uk.

Turkey bird report 1992-96 The Turkey bird report 1992-96 is now being compiled. If you have unpublished observations from the period 1992-96, or

significant records from prior to 1991, which have not previously been submitted to either the Ornithological Society of the Middle East (OSME) or the Society for the Protection of Nature, Turkey (DHKD), please forward these as soon as possible to the editors of the report: Guy Kirwan & Rod Martins, 6 Connaught Road, Norwich NR2 3BP, UK; e-mail GMKirwan@aol.com. All observers will be credited in the report. Reprints of published work which clarify our knowledge of Turkish bird distribution and status are also welcomed and will be acknowledged.

Voorjaarstrek bij Breskens 1996 Onlangs is de tweede publicatie van Telgroep Breskens verschenen onder de titel *Voorjaarstrek bij Breskens 1996*. Na de eerste 'sobere brochure' van vorig jaar is het ditmaal een 32 pagina's groot boekwerkje in een stevige omslag, vol informatie over de spectaculaire voorjaarstrek bij Breskens, Zeeland, met nadruk op het jaar 1996. Opgenomen zijn onder meer de geschiedenis van de telpost, jaartotalen en fenologie in 1990-96, dagrecords en de voorjaarstrek 1996, en speciale hoofdstukken over Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus*, Gierzwaluw *Apus apus* en bepaalde topdagen.

Het boekje is te bestellen door het overmaken van NLG 8.00 op giro 76442 tnv P L Meininger te Vlissingen, ovv 'Breskens', of door het zenden van NLG 10.00 of BEF 200 in een enveloppe naar Peter Mei-

Varia

Tuamotu Sandpiper

The target bird in the Tuamotu Islands for most birders venturing this far off the beaten track must be Tuamotu Sandpiper *Prosobonia cancellata*. We observed this highly sought-after wader together with a large number of other species endemic to the region, as well as the almost equally enigmatic Bristle-thighed Curlew *Numenius tahitiensis*, during a Wildwings tour around Polynesia on 8-21 March 1997. The best field guide covering the birds of this region is Pratt et al (1987), in which all species mentioned here are described and depicted. Note, however, that scientific and English names used here follow Sibley & Monroe (1990). Excellent tape recordings of several species endemic to Polynesia were published by McPherson (1995).

After first visiting Rarotonga in the Cook Islands, we flew to Tahiti in the Society Islands, and from there by cargo boat (the 'Aranui') to the Tuamotu Islands. This huge area in the middle of the Pacific Ocean stretches more than 2000 km from east to west and contains a large number of atolls; these atolls consist of numerous uninhabited low-lying islands (motus). One motu may measure c 50 m wide and from 50 m up to several kilometres long. Important for the survival of the Tuamotu Sandpiper is the absence of rats and cats; the inhabited islands are therefore not suitable for this vulnerable species.

We travelled to the atoll of Tahanea, which lies north of the central part of the Tuamotu Archipelago. There we visited two motus, Toreatai (c 50 x 200 m) in the morning and Noiokao (c 100 x 2000 m) in the afternoon. On the first island we found two Tuamotu Sandpipers, along with three Bristle-thighed Curlews and several Lesser Frigatebirds *Fregata ariel*, Red-footed Boobies *Sula sula*, Brown Boobies *S leucogaster*, Common White Terns *Gygis alba* and Brown *Anous stolidus* and Black Noddies *A minutus*. These seabirds all breed on the island. The Tuamotu Sandpipers were not easy to find (especially when you are sitting down in a small boat) due to their brownish coloration and secretive behaviour, climbing into trees and mainly walking around under the branches. They are clumsy flyers and seem reluctant to fly. The legs are well developed and the whole appearance is somewhat reminiscent of the flightless Weka *Gallirallus australis* of New Zealand. Tuamotu Sandpipers are very tame and do not seem to be disturbed by human beings. One of the birds observed was taking fresh water from leaves after the rain. The Tuamotu Sandpipers observed on this and the next motu were light-phased birds with paler underparts (cf Pratt et al 1987).

On the motu Noiokao, one displaying Tuamotu Sandpiper was observed along with six Bristle-thighed Curlews, as well as several Tuamotu Reed Warblers *Acrocephalus atyphus* and a number of Atoll Fruit-Doves *Ptilinopus coralensis*. The display flight showed a superficial resemblance to that of Temminck's Sandpiper *Calidris temminckii* or Great Ringed Plover *Charadrius hiaticula*. Due to the large distance to the 'mainland', the number of land bird and

[Dutch Birding 19: 76-80, 1997]

71 Noiokao, Tahanea, Tuamotu Islands, March 1997 *(Tini & Jacob Wijpkema)*

72 Tuamotu Sandpiper / Tuamotustrandloper *Prosobonia cancellata*, Toreatai, Tahanea, Tuamotu Islands, March 1997 *(Tini & Jacob Wijpkema)*

73-74 Tuamotu Sandpiper / Tuamotustrandloper *Prosobonia cancellata*, Toreatai, Tahanea, Tuamotu Islands, March 1997 *(Tini & Jacob Wijpkema)*

plant species on this remote motu is very low.

The population size of Tuamotu Sandpiper is not exactly known. On Tahanea alone, 12-15 birds were counted in 1989, on Morane 150-200 in 1990 and on Anuani Raro 30-40 in 1990 (Collar et al 1994, Rosair 1995, del Hoyo et al 1996). For an accurate count, many remote islands should still be surveyed. The species was reported in grave danger of extinction by Hayman et al (1986) and Rosair (1995). For more details on the current status and distribution of this species, see Rosair (1995).

The taxonomic status of Tuamotu Sandpiper has been the subject of controversy. The holotype of a sandpiper described as *Tringa cancellata* Gmelin 1789, is considered to have been collected on 1 or 2 January 1778 by Captain James Cook on Kiritimati (= Christmas Island), Line Islands, c 3000 km (!) north-west of the Tuamotu Islands. This holotype was lost long ago, but it has been figured on a painting (now in the Natural History Museum, London, England). Apart from this lost type, there are no subsequent specimens, records or reports from this sandpiper on or near Christmas Island. *Tringa parvirostris* Peale 1848 was based on specimens collected in the Tuamotu Islands in 1838-42, representing the population which is still present today. Later, both taxa were placed in the genus *Aechmorhynchus*. The controversy which arose was whether both taxa referred to the same species or not. Several authors who examined the painting of the Christmas Island bird (eg, Lowe 1927, Stresemann 1950, Lysaght 1959) considered both taxa conspecific, the Christmas Island bird falling well within the variation of the Tuamotu birds. This view was either accepted or rejected by later authors; nowadays, both taxa are usually considered conspecific, the Christmas Island bird considered being a vagrant or representing a population which at the time of its discovery was already on the edge of extinction. Because of nomenclatoral priority, Tuamotu Sandpiper should then be named *A cancellatus* (or *Prosobonia cancellata*, see below). Recently, however, Walters (1993) argued that the available evidence for conspecificity is too weak. Therefore, the Tuamotu birds should be called *A parvirostris* and the name *A cancellatus* should be used only for the Christmas Island bird, 'possibly but not certainly referring to an extinct species, formerly endemic to Christmas Island' (Walters 1993).

Apart form this debate, one could argue about the validity of merging the genus *Aechmorhynchus* with *Prosobonia*, as proposed by Zusi & Jehl (1970) based on similarities in proportions and skull morphology. Before that time, the genus *Prosobonia* was restricted to the extinct White-winged (or Tahitian) Sandpiper *P leucoptera* from Tahiti and Moorea. This bird, of which only one single specimen exists (at the National Museum of Natural History, Leiden, the Netherlands), has a quite different, rather plain plumage, unlike the barred and mottled plumage of Tuamotu Sandpiper. A black-and-white drawing of White-winged Sandpiper is depicted in Zusi & Jehl (1970) and Hayman et al (1986). A copy of a hand-coloured lithograph by John Gerard Keulemans which originally appeared in Henry Seebohm's *Geographical distribution of the Charadriidae* (1888) can be found in Fuller (1987).

References

Collar, N J, Crosby, M J & Stattersfield, A J 1994. Birds to watch 2. Cambridge.

Fuller, E 1987. Extinct birds. London.

Hayman, P, Marchant, J & Prater, T 1986. Shorebirds: an identification guide to the waders of the world. London.

del Hoyo, J, Elliot, A & Sargatal, J (editors) 1996. Handbook of the birds of the world 3. Barcelona.

75 Tuamotu Sandpiper / Tuamotustrandloper *Prosobonia cancellata*, Toreatai, Tahanea, Tuamotu Islands, March 1997 *(Tini & Jacob Wijpkema)*

Lowe, P R 1927. Anatomy and systematic position of *Aechmorhynchus cancellatus* (Gm.), together with some notes on the genera *Bartramia* and *Mesoscolopax*; the subfamily Limosinae; and the pterylosis of *Scolopax*. Ibis 12 (3): 114-132.
Lysaght, A M 1959. Some eighteenth century bird paintings in the library of Sir Joseph Banks. Bull Br Mus (Nat Hist), Hist Ser 1: 253-371.
McPherson, L B 1995. Birds of Polynesia. Christchurch. [Audiocassette and booklet.]
Pratt, H D, Bruner, P L & Berrett, D G 1987. The birds of Hawaii and the Tropical Pacific. Princeton.
Rosair, D 1995. Tuamotu Sandpiper in focus. Birding World 8: 432-433.
Sibley, C G & Monroe, B L 1990. Distribution and taxonomy of birds of the world. New Haven.
Stresemann, E 1950. Birds collected during Captain James Cook's last expedition (1776-1780). Auk 67: 66-68.
Walters, M 1993. On the status of the Christmas Island sandpiper, *Aechmorhynchus cancellatus*. Bull Br Ornithol Club 113: 97-102.
Zusi, R L & Jehl, J R 1970. The systematic relationships of *Aechmorhynchus*, *Prosobonia* and *Phegornis* (Charadriiformes; Charadrii). Auk 87: 760-780.

Jacob Wijpkema, Damsterweg 67, 9628 BS Siddeburen, Netherlands
Tini Wijpkema, Damsterweg 67, 9628 BS Siddeburen, Netherlands

Masters of Mystery

SWAROVSKI
OPTIK

Masters of Mystery is a new bird identification competition in Dutch Birding. It consists of three rounds of four mystery photographs each. The first round appears in this issue and the second and third rounds will appear in the fourth and sixth issues later this year. The solutions will appear in the issues following those containing the mystery birds. The competition will be run on behalf of the editors of Dutch Birding by Diederik Kok and Nils van Duivendijk.

Swarovski 8x20B Century binoculars

Swarovski Benelux have generously agreed to sponsor the event. They have donated a pair of the excellent 8x20B Century binoculars (value NLG 1190). These binoculars of outstanding optical quality have been produced in a small series of only 3000 on the occasion of the 100th anniversary of the Swarovski Group and, undoubtedly, will become a collectors item. These binoculars will be awarded to the overall winner at the end of the competition.

Plates I-IV represent the first four mystery birds. Please, carefully study the rules below and identify the birds in the photographs. Solutions can be sent in three different ways:

- by *postcard* to Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands
- by e-mail to d.s.kok@stud.chem.ruu.nl
- by Internet via the home-page of the Dutch Birding Association, http://www.mebweb.nl/DutchBirding

[Dutch Birding 19: 80-82, 1997]

Entries for the first round have to arrive by 15 June 1997. From those entrants having identified most mystery birds correctly in the first round, three persons will be drawn who will receive a copy of the video *Dutch Birding Jaaroverzicht 1996* (year report on rare birds in the Netherlands in 1996) as an extra prize.

Rules

Only subscribers to Dutch Birding are eligible to enter. Excluded from entry are members of the editorial boards of Dutch Birding. Photographers whose work is used in the competition (both as mystery birds or other photographs accompanying the solutions) are excluded from entry in the round(s) in which their work is used.

For each round only one entry per person is accepted (the first received). Entries have to arrive by the closing date stated. The Dutch Birding Association cannot be held responsible for possible non-receipt or loss of entries.

All species in the photographs have been recorded (or reliably reported) in the Western Palearctic as defined in *Birds of the Western Palearctic* (BWP). Hybrids will not be featured.

Each mystery bird must be identified at the level of species. In this competition, decisions of the Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA) are followed (see, for example, Dutch Birding 19: 21-28, 1997).

In the case of any dispute concerning the identity of a bird, the decision of the editorial board of Dutch Birding will be binding on all parties.

The winner will be the entrant who has correctly identified most mystery photographs during the competition (three rounds). In the case of joint winners, one winner will be drawn.

Editors of Dutch Birding, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands

III

IV

WP reports

This review lists rare and interesting birds reported in the Western Palearctic in **March-April 1997** and focuses on north-western Europe. Information covering earlier reports, mainly in February 1997, is included as well. Many April reports will be dealt with in the next report. The reports are largely unchecked and their publication here does not imply future acceptance by the rarities committee of the relevant country. Observers are requested to submit records to each country's rarities committee. Corrections on data mentioned in these and earlier reports will be published when received.

On 3 May, an exceptional passage of **White-billed Divers** *Gavia adamsii* occurred in south-western Norway, where at the seawatch point on Skogsøy, Øygarden, Hordaland, 22 adults in summer plumage flying north were counted between 06:00 and 15:00. In England, single **Pied-billed Grebes** *Podilymbus podiceps* were present at Norwood, London, England, until 30 March, at Hayle Reservoir, Cornwall, until 15 April, and at Ravensthorpe Reservoir, Northamptonshire, on 26 April. In Ireland, one staying since 1 February at Rostellan, Cork, remained until at least the last week of March. The first for the Netherlands was present at Akersloot, Noord-Holland, on 19-21 April. A **soft-plumaged petrel** *Pterodroma mollis/feae* was seen well at Eilat, Israel, on 25 March. In Girona, Catalonia, Spain, c 10 **Yelkouan Shearwaters** *Puffinus yelkouan* were noted with Balearic Shearwaters *P mauretanicus* on 6 April. **Striated Herons** *Butorides striatus* were again noted at Eilat on, for instance, 18 March. On 22 April, the very rare dark grey morph of **Little Egret** *Egretta garzetta* was photographed at Merzouga lake, Tafilalt, south-eastern Morocco. Peak numbers of **White Stork** *Ciconia ciconia* at Eilat during easterly winds in March were 30 000 on 16 March, 35 000 on 18 March and 13 000 on 19 March. In April, **Glossy Ibises** *Plegadis falcinellus* were reportedly breeding at Oued Massa, south-western Morocco, and, like last year, at Coto Doñana, Andalucia, Spain. In the world's last two genuine colonies of **Bald Ibis** *Geronticus eremita*, at coastal cliffs in south-western Morocco, more than 185 individuals were present in early 1997.

A **Greenland White-fronted Goose** *Anser albifrons flavirostris* was photographed on 5 March at Haskerdijken, Friesland, the Netherlands. In Germany, 20 **Lesser**

76 Lesser Kestrel / Kleine Torenvalk *Falco naumanni*, Beuvrequen, Pas-de-Calais, France, 26 March 1997 *(Roger Tonnel)*

77 Grey Hypocolius / Zijdestaart *Hypocolius ampelinus*, Eilat, Israel, 24 March 1997 *(Ruud E Brouwer)*

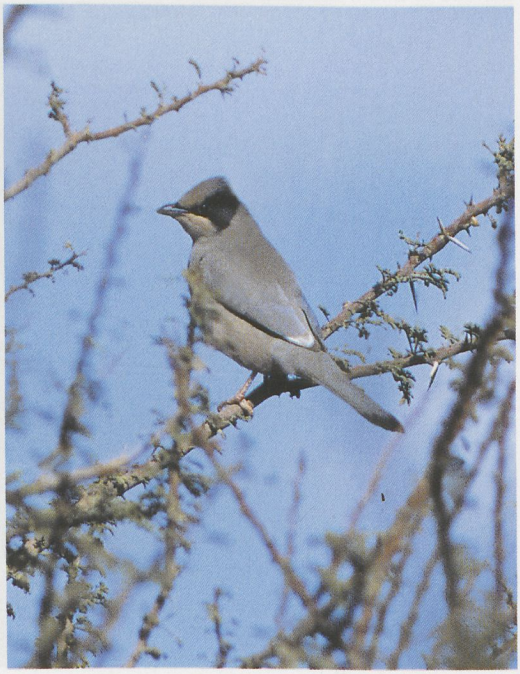

78 Laughing Gull / Lachmeeuw *Larus atricilla*, Newry, Down, Northern Ireland, March 1997 *(Oran O'Sullivan)*

79 Black Scrub-robin / Zwarte Waaierstaart *Cercotrichas podobe*, Eilat, Israel, 10 April 1997 *(Gabriël Schuler)*

White-fronted Geese *A erythropus* were reported at Katinger Watt, Schleswig-Holstein, in early March. A group of 11 colour-ringed individuals on 24 March at latter site may have concerned the same birds; five were still present here on 5 April. The male **Black Duck** *Anas rubripes* remained on Tresco, Scilly, England, into May and the female near Inverness, Highland, Scotland, was last seen on 10 April. Two returning males stayed at Midnes, Iceland, on 3-5 April. Peak numbers of **Garganey** *A querquedula* in Israel were 8000 on 25 March and 16 000 on 26 March. On 22 February, 520 **Marbled Ducks** *Marmaronetta angustirostris* were counted at Douz, Tunisia. Almost the same number was present at Ouarzazate, southern Morocco, on 4 April (on 19 April, the number had dropped here to 255 individuals). Before heavy rainfall in south-eastern Morocco on 8 April, the lake at Merzouga was virtually devoid of birds; 10 days later, however, no less than 370 Marbled Ducks and many other birds were present. Five at sea off Eilat on 8 April constituted that locality's fifth record. In the Canary Islands, seven **Ring-necked Ducks** *Aythya collaris* remained into March, including five at Presa de Curbelo, Tenerife. A first-summer male **Lesser Scaup** *A affinis* remained at Stithians Reservoir, Cornwall, until at least 13 April and a female was at Tophill Low Reservoir, East Yorkshire, England, until at least 20 April. In Denmark, a female stayed in Harbøre Tange, Vest Jylland, from 25 March to late April. If accepted, a male reported from Lebrader Teiche, Schleswig-Holstein, on 1-3 April would be the first for Germany. Also during March, three single male **Surf Scoters** *Melanitta perspicillata* were present in south-western France. A long-staying individual was at Farsund, Vest-Agder, Norway, from 24 November to 2 May. On 2 May, four males and one female were seen at Ronachan Point, Kintyre, Argyll, Scotland. A female **Barrow's Goldeneye** *Bucephala islandica* remained during March at Lagoa de Traba, Coruña, Galicia, Spain.

A **Northern Goshawk** *Accipiter gentilis* was seen at Tamerza, Tunisia, on 23 February. From 26 March to 5 April, a **Lesser Kestrel** *Falco naumanni* stayed at Beuvrequen, Pas-de-Calais, France. An adult male **Little Crake** *Porzana parva* was present 6 km south of Sevenoaks, Kent, England, from 23 March onwards. In Sweden, one stayed from 16 March onwards. A **Little Bustard** *Tetrax tetrax* at Oosthuizen, Zeevang, Noord-Holland, from late February to 24 March, was the longest-staying ever for the Netherlands. This spring, **Houbara Bustards** *Chlamydotis undulata* appeared to be virtually impossible to see in Morocco; reportedly, during this winter, again 50 to 100 individuals were killed by Saudi Arabian tourists near the Algerian border at Merzouga. On 29 April, the first **Stone-curlew** *Burhinus oedicnemus* for Utsira, Rogaland, Norway, was discovered. The first **American Golden Plover** *Pluvialis dominicus* for Morocco stayed at Oued Souss estuary, Agadir, on 24-25 April. In France, **Sociable Lapwings** *Vanellus gregarius* were present from 21 March at Stenay, Meuse, and on 6 April at Gelucourt, Moselle. An adult summer **Long-billed Dowitcher** *Limnodromus scolopaceus* at Oued Souss estuary on 22-26 April may be the third for Morocco. A flock of five **Marsh Sandpipers** *Tringa stagnatilis* was seen at this site on 24 April. In France, a **Lesser Yellowlegs** *T flavipes* was reported on 16 March at Carante, Finistère. On 15-19 March, an early **Terek Sandpiper** *Xenus cinereus* was present in the Camargue, Bouches-du-Rhône, France.

In Germany, an adult **Laughing Gull** *Larus atricilla* was photographed at Rieselfelder Münster, Nordrhein Westfalen, on 3 April; a first-winter was reported on 7 April near Hannover, Niedersachsen. The first for Finland was seen at Västanfjärd on 1 May. In Northern Ireland, a first-winter stayed at Newry, Down, on 2-14 March. In England, an adult summer was seen at Drift Reservoir, Cornwall, on 22 April. This winter's third **Franklin's Gull** *L pipixcan* for France was a second-year at Boulogne-sur-Mer, Pas-de-Calais, on 16-17 March. A **Bonaparte's Gull** *L philadelphia* at Listahavn, Borhaug, Farsund, Vest-Agder, Norway, on 20-21 March may have been the same individual as last winter. In England, others stayed on 24-26 March at Plymouth Sound, Devon, and on 10 April over Knaresborough, Yorkshire. On 13 April, adults were seen at Seltjarnarnes, Iceland, and at Skatval, Stjørdal, Nor-Trøndelag, Norway. In Ireland, an adult summer stayed in Cork from 15 April. In southern Morocco, at 265 km from the nearest sea coast, two adult **Audouin's Gulls** *L audouinii* on 20 April and one on 24 April were at the lake east of Ouarzazate (apparently, the only other African record far inland concerned a bird at 200 km from the Mediterranean coast in Egypt; cf Birds of Africa 2, 1986). At Sandymount Strand, Dublin Bay, Ireland, 12 adult **Ring-billed Gulls** *L delawarensis* were counted on 22 March. In south-western Morocco, one first-summer **Common Gull** *L canus* was present on 22-25 April and two singles were discovered on 26 April at Oued Souss estuary. On 7 March, the first-winter **Thayer's Gull** *L (glaucoides) thayeri* at Belfast, Antrim, Northern Ireland, was seen again (cf Dutch Birding 19: 47-48, 1997). The adult **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* staying since 15 February at Bullock Harbour, Dublin, was last seen on 29 March. Three **Royal Terns** *Sterna maxima* flying north-east past Punta de Abona, Tenerife, on 28 March concerned the second record for the Canary Islands. The long-staying **Forster's Tern** *S forsteri* in Galway, Ireland, was seen until 14 April.

In April 1997, **Collared Doves** *Streptopelia decaocto* were abundant to common not only along the entire Atlantic coast of Morocco, but also far inland in south-eastern towns like Boumalne, Erfoud and Rizzani; less than 12 years ago, it was still regarded as accidental in Morocco. A **Great Spotted Cuckoo** *Clamator glandarius* stayed at Parc du Marquenterre, Somme, France, on 8-12 April. In Scotland, a **Eurasian Scops Owl** *Otus scops* was brought in dead by a cat at Tiree, Argyll, on 6 April. Two **Eagle Owls** *Bubo bubo* occupying a territory in a quarry at Sint Pietersberg, Maastricht, Lim-

burg, the Netherlands, were incubating eggs in late April. Also in Limburg, at least four breeding pairs of **Middle Spotted Woodpeckers** *Dendrocopos medius* were reported at Ambt Montfort and at Epen; the last breeding for the Netherlands occurred in 1962 in Overijssel. The first for Noord-Holland was discovered on 3 May at Panneland, Vogelenzang, in mature coastal woods, constituting this century's first record at the Dutch North Sea coast (the only previous report concerned an undocumented sighting at Scheveningen, Zuid-Holland, on 9 October 1898). Up to three **Dunn's Larks** *Eremalauda dunni* stayed at K33, Eilat, in the second week of March and the species was also seen at Hameshar Plain, central Negev, on 12 March. The second **Hoopoe Lark** *Alaemon alaudipes* for the Canary Islands was reported from the dunes south of Corralejo, Fuerteventura, on 21 February. At Tagdilt Track, Boumalne-du-Dadès, four singing **Dupont's Larks** *Chersophilus duponti* were claimed by a single birders' group on 11 April. Three **Thick-billed Larks** *Rhamphocoris clotbey* were at K33, Eilat, on 10 March and 15 on 20 March. The first **Olive-backed Pipit** *Anthus hodgsoni* for the Canary Islands which stayed at Ten Bel, Tenerife, from 28 November was still present on 8 March. The long-staying bird at Brixham, Devon, remained into April. The fifth **Grey Hypocolius** *Hypocolius ampelinus* for Israel was a male from 13 March until at least 27 March at K20 in Eilat. A **Siberian Accentor** *Prunella montanella* visited a feeder in Hailey, Idaho, USA, for several weeks in January (there have been several records along the Pacific coast of North America). The third **Black-throated Accentor** *P atrogularis* for Finland stayed at Pieksämäki from December to 7 April (cf Dutch Birding 19: 33, 1997).

At least three **Black Scrub-robins** *Cercotrichas podobe* were seen at the Arava and Eilat from 16 March into April; on 4 April, one was watched when it was caught by a Eurasian Sparrowhawk *Accipiter nisus* at K40. A male **Desert Wheatear** *Oenanthe deserti* stayed at Studland, Dorset, England, on 5-6 March. Another walked around on the beach near Lysemose, 8 km north of Nyborg, on eastern Funen, from 15 March to at least 20 March, constituting the fourth record for Denmark and the first in spring. If accepted, a male **Blue Rock Thrush** *Monticola solitarius* on 5 April will be the second for Finland. The male at Kemijärvi on 2-3 June 1995 was accepted as the first for Finland (Alula 3: 88, 1997). In Norway, a female **Black-throated Thrush** *Turdus ruficollis atrogularis* occurred on Utsira on 23 April. An **Aquatic Warbler** *Acrocephalus paludicola* at Amarilla Golf, Tenerife, on 5 March was (only) the fourth for the Canary Islands. In France, at least three single **Marmora's Warblers** *Sylvia sarda* were seen by two observers in the Camargue during 7-10 April. A male videoed on 3 May at Knokke-Heist, West-Vlaanderen, was the first for Belgium. As early as 20 April, a recently fledged **Tristram's Warbler** *S deserticola* fed by one adult was encountered at Gorges du Todra, Tinerhir, Morocco. A **Spectacled Warbler** *S conspicillata* was seen at Landguard, England, from 27 April to 2 May. A male **Ménétries's Warbler** *S mystacea* was ringed on 23 February at Eilat and one was seen on 21 March; the fifth for Jordan concerned a male at Wadi Dana on 17 March. The second and third **Desert Warbler** *S nana* for the Canary Islands concerned singles at Playa de las Americas, Tenerife, on 3 March and at San Sebastian, La Gomera, on 7 March. In France, a **Pallas's Leaf Warbler** *Phylloscopus proregulus* was seen in the Camargue on 26 April. The **Hume's Warbler** *P humei* discovered on 20 December and trapped on 28 December stayed until at least 10 April at Staranzano, Isola della Cona, Gorizia, Italy. On 19-20 April, three male **Collared Flycatchers** *Ficedula albicollis* were seen in Ebro delta, Catalonia, Spain (there were 12 previous records).

The first confirmed record of **Great Tit** *Parus major* for the Canary Islands concerned an individual near Poris de Abona, Tenerife, on 16 March. A male **Wallcreeper** *Tichodroma muraria* staying at Ein Avdat, Israel, was still present on 24 March. The first twitchable (and wintering) **Isabelline Shrike** *Lanius isabellinus* for Italy remained at Siracusa, Sicily, until 13 March. On 12 April, a **Daurian Jackdaw** *Corvus dauuricus* was reportedly flying past three observers in a flock with six Eurasian Jackdaws *C monedula* at Blåvands Huk, Denmark. In Israel, 68 **House Crows** *C splendens* were counted in March. The two individuals at Hoek van Holland, Zuid-Holland, the Netherlands, were again seen in March. The long-staying (from 14 July 1996) male **Spanish Sparrow** *Passer hispaniolensis* at Waterside Village, Cumbria, England, remained through April. The first for the Netherlands was discovered on 4 May at De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland. In the first week of March, more than 55 **Desert Sparrows** *P simplex* were counted at Café Yasmina at Erg Chebbi near Merzouga, Morocco; on 9 April, up to eight with two or three nests were still present here, and several were seen at Café du Sud. On 30 April, a **Desert Finch** *Rhodospiza obsoleta* without any signs of captivity was trapped on Illa de l'Aire off Menorca, Balearics. A **Long-tailed Rosefinch** *Uragus sibiricus* without any signs of captivity but still of doubtful origin was trapped at Kennemerduinen, Bloemendaal, Noord-Holland, the Netherlands, on 10 March; it was kept in an aviary where it was singing during April. On 8-9 April, a male and a female were seen at 't Horntje, Texel. The sixth **Black-headed Bunting** *Emberiza melanocephala* for the Netherlands was a first-summer male discovered on 5 May at the Texel ferry in Den Helder, Noord-Holland. From 2 April, a **Rock Bunting** *Emberiza cia* stayed at Remouchamps, Liège, Belgium.

For a number of reports, publications in Birding World, Birdwatch, Limicola, Ornithos, Vår Fågelvärld and Winging It were consulted. News from Britain was kindly supplied by Birdline (0891-700-222 or 0891-700-242) and Rare Bird News (0881-888-111). I wish to thank Peter Adriaens, Mindy Baha el Din, Theo Bakker (Tunisia), Peter Barthel (Germany), Cecilia Bosman, Arjan Brinkman, Alain Chappuis, Rolf Chris-

80 Isabelline Shrike / Izabelklauwier *Lanius isabellinus*, Siracusa, Sicily, Italy, February 1997 *(Walter Silvestrini)* **81** Lesser Kestrel / Kleine Torenvalk *Falco naumanni*, Beuvrequen, Pas-de-Calais, France, 30 March 1997 *(Marc Ameels)* **82** Hume's Warbler / Humes Bladkoning *Phylloscopus humei*, Isola della Cona, Staranzano, Gorizia, Italy, March 1997 *(Maurizio Azzolin)* **83** Sociable Lapwing / Steppekievit *Vanellus gregarius*, Stenay, Meuse, France, 1 April 1997 *(Marc Ameels)* **84** Desert Sparrow / Woestijnmus *Passer simplex*, at nest, Erg Chebbi, Merzouga, Tafilalt, Morocco, 9 April 1997 *(Arnoud B van den Berg)* **85** Tristram's Warbler / Atlasgrasmus *Sylvia deserticola*, Gorges du Todra, Tinerhir, Morocco, 10 April 1997 *(Arnoud B van den Berg)*

tensen, Tony Clarke (Canary Islands), Andrea Corso, Fred Cottaar, Eric Dempsey, Jochen Dierschke, Hugues Dufourny (Morocco), Peter Fraser, Steve Gantlett, Martin Gray, Andrew Griev, Morten Gunther, Ricard Gutiérrez, Erik Hirschfeld, Erling Jirle, Adrian Jordi, Aidan Kelly, Chris Kightley/Arnoud van den Berg & Limosa Holidays (Morocco), Yves Kaiser, Guy Kirwan (OSME), Yann Kolbeinsson (Iceland), Nils Helge Lorentzen, Erik Maassen, Pierre Le Maréchal, Blake Maybank, Anthony McGeehan, Richard Millington, Dominic Mitchell, Pauline van Ommen, Bram Piot, John Ryan, Bob Scott and Hadoram Shirihai (Israel) for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de periode **februari-maart 1997**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt.

Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres.

Nederland

DUIKERS TOT VALKEN Op 3 februari werd het respectabele aantal van c 350 **Roodkeelduikers** *Gavia stellata* geteld tussen de Brouwersdam, Zuid-Holland, en Renesse, Zeeland. **IJsduikers** *G immer* werden gezien op

86 Oehoe / Eagle Owl *Bubo bubo*, Sint Pietersberg, Maastricht, Limburg, 12 april 1997 *(Jan den Hertog)*

[Dutch Birding 19: 88-93, 1997]

87 Huiskraai / House Crow *Corvus splendens*, Hoek van Holland, Zuid-Holland, 29 maart 1997 *(René van Rossum)*

88 Langstaartroodmus / Long-tailed Rosefinch *Uragus sibiricus*, Bloemendaal, Noord-Holland, 10 maart 1997 *(Arnoud B van den Berg/Vrs van Lennep)*

15 februari bij de Brouwersdam en op 2 maart bij het werkhaventje ten westen van Wissenkerke, Zeeland. Op 23 februari werd een **Geelsnavelduiker** *G adamsii* gemeld ten oosten van Terneuzen, Zeeland. Op 23 februari werden bij Petten, Noord-Holland, de resten gevonden van een enkele weken dode **Grote Pijlstormvogel** *Puffinus gravis*. **Kuifaalscholvers** *Stictocarbo aristotelis* verbleven op 9 februari (twee) en 1 maart bij Neeltje Jans, Zeeland, en op 10 februari langs Hoek van Holland, Zuid-Holland. **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* werden gemeld op 23 februari en 21 maart in de Aalkeetbuitenpolder bij Vlaardingen, Zuid-Holland, en op 15 maart bij Heesch, Noord-Brabant. Een **Kleine Zilverreiger** *Egretta garzetta* zat op 26 maart in de omgeving van het Dijkwater bij Sirjansland, Zeeland. **Grote Zilverreigers** *Casmerodius albus* verbleven in februari en begin maart in de Wieden, Overijssel, van 18 tot 16 februari bij de Ackerdijkse Plassen, Zuid-Holland, op 8 februari in de Dordtse Biesbosch, Zuid-Holland, op 16 februari drie ten noorden van Nuland, Noord-Brabant, van 18 tot 21 februari en op 2 maart twee bij Bergambacht, Zuid-Holland, op 22 februari in de Brabantse Biesbosch, Noord-Brabant, van 25 tot 27 februari bij het Jaap Deensgat in de Lauwersmeer, Groningen, en op 8 en 9 maart twee bij Woerdense Verlaat, Utrecht. Een **Groenlandse Kolgans** *Anser albifrons flavirostris* werd op 5 maart gefotografeerd bij Haskerdijken, Friesland. **Dwergganzen** *A erythropus* lieten zich zien op 2 februari op Wieringen, van 6 tot 22 februari acht en op 8 maart een andere bij de Abtskolk bij Petten, op 9 februari bij de Grote Peel, Noord-Brabant, op 15 februari vijf op de Korendijkse Slikken, Zuid-Holland, en van 22 februari tot 8 maart mogelijk dezelfde vijf bij Strijen, Zuid-Holland, op 23 februari twee op de Plaat van Scheelhoek, Zuid-Holland, van 1 tot 8 maart maximaal 11 en op 22

89 Groenlandse Kolgans / Greenland White-fronted Goose *Anser albifrons flavirostris*, Haskerdijken, Friesland, 5 maart 1997 *(Sietze Bernardus)* **90** Amerikaanse Smient / American Wigeon *Mareca americana*, adult mannetje, Lauwersmeer, Groningen, 25 februari 1997 *(Eric Koops)* **91** Roodhalsgans / Red-breasted Goose *Branta ruficollis*, Stad aan 't Haringvliet, Zuid-Holland, 16 maart 1997 *(Chris Schenk)*

maart 15 in de omgeving van Anjum, Friesland, op 22 maart bij Zurich, Friesland, en de laatste op 31 maart bij het Oude Robbengat in de Lauwersmeer. Er werden c 20 **Sneeuwganzen** *A caerulescens* gemeld, waaronder zes blauwe. Een (vermoedelijk geringde) **Ross' Gans** *A rossii* werd op 22 februari gemeld van de Plaat van Scheelhoek. Her en der in Nederland werden **Canadese Ganzen** *Branta canadensis* gemeld in alle ondersoorten en maten. Een transatlantische herkomst lijkt echter zeer twijfelachtig. Tot half februari waren c 250 **Witbuikrotganzen** *B hrota* aanwezig. De grootste groep telde 170 exemplaren en verbleef in de buurt van De Putten bij Camperduin, Noord-Holland. **Zwarte Rotganzen** *B nigricans* werden opgemerkt tot 16 februari op Wieringen, op 9 februari twee en tussen 9 en 22 maart maximaal drie op Texel, Noord-Holland, op 15 en 16 februari ten zuidwesten van het Rammegors, Zeeland, op 19 februari twee op Sint-Philipsland, Zeeland, op 9 maart bij Anjum en van 17 tot 19 maart bij de Zandkreekdam bij Wolphaartsdijk, Zeeland. Er werden c 20 **Roodhalsganzen** *B ruficollis* gemeld van 12 locaties, met als grootste aantallen vier op 2 februari bij Ferwoude, Friesland, drie van 22 februari tot 18 maart bij Den Bommel, Zuid-Holland, en vier op 22 maart aan de westzijde van de Lauwersmeer. **Amerikaanse Smienten** *Mareca americana* werden gezien van 15 februari tot 15 maart in de Aalkeetbuitenpolder en van 25 tot 27 februari in de Lauwersmeer. **Witoogeenden** *Aythya nyroca* zwommen van 28 tot 30 januari in het centrum van Amsterdam, Noord-Holland, van 1 tot 8 februari in Eindhoven, Noord-Brabant, op 15 en 23 februari in het Soerendonks Goor, Noord-Brabant, en op 8 en 9 maart op de Malpievennen, Noord-Brabant. Er waren meldingen van langsvliegende mannetjes **Stellers Eiders** *Polysticta stelleri* op 23 februari bij de Brouwersdam en op 9 maart bij Baalhoek nabij het Verdronken Land van Saeftinge, Zeeland, vlak bij de plek waar in 1996 een mannetje verbleef. Een opmerkelijk verhaal betreft de claim van een **Grijze Wouw** *Elanus caeruleus* op 21 februari bij Hardenberg, Overijssel. Vroege **Zwarte Wouwen** *Milvus migrans* werden gemeld op 17 maart over IJsselstein, Utrecht, en op 29 maart op de Rechte Heide, Noord-Brabant. **Rode Wouwen** *M milvus* vlogen op 1 februari wederom bij Lopik, Utrecht, op 19 februari over Groningen, Groningen, op 24 februari bij Harderwijk, Gelderland, op 28 februari over Zwolle, Overijssel, op 13 maart over de Aalkeetbuitenpolder, op 27 maart over Dordrecht, Zuid-Holland, op 21 maart over het Vijlenerbos, Limburg, op 29 maart over de Knardijk, Flevoland, en op 30 maart over het Texel Birdwatching Center op Texel. **Zeearenden** *Haliaeetus albicilla* lieten zich zien op 1 februari bij de Kievitslanden, Flevoland, op 6 februari in de Dordtse Biesbosch, op 12 februari in de Brabantse Biesbosch en op 1 en 2 maart een adulte langs de Knardijk. De eerste **Visarenden** *Pandion haliaetus* werden gezien op 28 maart bij de Ventjagersplaten, Zuid-Holland, en op 31 maart bij Voorst, Gelderland. Er werden c 25 **Slechtvalken** *Falco peregrinus* doorgegeven.

HOENDERS TOT ALKEN Een vrouwtje **Korhoen** *Tetrao tetrix* werd op 3 maart gewond aangetroffen op de Tafelberg bij Huizen, Noord-Holland. Vanaf 28 februari werden c 720 **Kraanvogels** *Grus grus* geteld in het oosten van Nederland. Pleisterende vogels verbleven van 5 tot 9 maart (een adulte) ten oosten van het Zwanenwater, Noord-Holland, op 22 en 23 maart bij Wissenkerke, en op 31 maart kortstondig bij Breskens, Zeeland. Op 8 maart werd bekend dat een **Kleine Trap** *Tetrax tetrax* zich ophield bij het gehucht Etersheim, Noord-Holland. Naar verluidt zou de vogel echter al enige tijd hiervoor aanwezig zijn geweest; hij bleef tot 24 maart. Een **Grote Trap** *Otis tarda* verbleef van 6 tot 16 februari bij IJpelo ten zuiden van Wierden, Overijssel. Op 30 maart was er een melding van een vroege **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* bij het Leikeven ten noorden van Tilburg, Noord-Brabant. Een **Rosse Franjepoot** *Phalaropus fulicaria* verlevendigde van 22 tot 27 februari het Kennemermeer bij IJmuiden, Noord-Holland. Er waren twee meldingen van adulte **Ringsnavelmeeuwen** *Larus delawarensis*, op 14 februari ten noorden van Eindhoven en op 16 februari bij het Soerendonks Goor. Een eerste-winter **Kleine Burgemeester** *L glaucoides* werd op 23 februari gemeld op het strand bij IJmuiden. **Grote Burgemeesters** *L hyperboreus* waren aanwezig tot 24 februari bij de Brouwersdam, op 1 maart bij IJmuiden, op 4 maart op zee ter hoogte van Scheveningen, Zuid-Holland, en op 22 maart langs Huisduinen bij Den Helder, Noord-Holland. Op 21 maart was er een melding van een **Papegaaiduiker** *Fratercula arctica* bij Renesse.

UILEN TOT GORZEN Er waren vanaf begin maart waarnemingen van **Oehoes** *Bubo bubo* in Zuid-Limburg, Limburg. Een andere Oehoe, met een ring die op een dubieuze herkomst zou kunnen wijzen, verbleef op 9 maart in de dakgoot van een boerderij te Venhorst, Noord-Brabant. De reeks **Middelste Bonte Spechten** *Dendrocopos medius* bevatte deze periode exemplaren tot 2 februari op de Grebbeberg, Utrecht, tot 8 februari bij Heeze, Noord-Brabant, en op 19 februari bij Heerenveen, Friesland, en vanaf 22 februari werden weer herhaaldelijk waarnemingen gedaan in het Vijlenerbos. In Midden-Limburg werden twee paren ontdekt. Een **Grote Pieper** *Anthus richardi* vloog op 17 maart over het schor van Kats, Zeeland. Op 22 maart werden 74 **Rouwkwikstaarten** *Motacilla alba yarrellii* geteld op vier slaapplaatsen op Texel. **Pestvogels** *Bombycilla garrulus* bleven schaars, met op 20 februari twee overvliegend bij Vlaardingen, op 13 maart vijf in Alkmaar, Noord-Holland, en op 16 maart één te Noordwijk, Zuid-Holland. Een **Waterspreeuw** *Cinclus cinclus* werd half maart zingend aangetroffen ergens in Zuid-Limburg. **Kortsnavelboomkruipers** *Certhia familiaris macrodactyla* waren in maart weer volop actief in de Zuid-Limburgse bossen, met ten minste 40 territoria. De **Notenkraker** *Nucifraga caryocatactes* van Veenwouden, Friesland, bleef aanwezig tot 22 februari. Op 27 maart kwam het bericht binnen dat de twee **Huiskraaien** *Corvus splendens* van Hoek van Holland toch nog in deze omgeving aanwezig waren. Gezien de hui-

dige status van deze soort een leuke bijkomstigheid voor onze jaarlijsters. Op 22 februari was er een melding van vier **Grote Kruisbekken** *Loxia pytyopsittacus* op het Dwingelderveld, Drenthe. Een **Langstaartroodmus** *Uragus sibiricus* werd op 10 maart gevangen bij Bloemendaal, Noord-Holland. Een aardige groep van c 100 **Sneeuwgorzen** *Plectrophenax nivalis* werd op 22 februari aangetroffen halverwege de dijk van Enkhuizen, Noord-Holland, naar Lelystad, Flevoland. Een waarschijnlijke **Dwerggors** *Emberiza pusilla* werd op 9 maart vliegend gehoord bij het Kennemermeer te IJmuiden.

Ruud M van Dongen, Taalstraat 162, 5261 BJ Vught, Nederland
Remco Hofland, Koningstraat 23A, 2316 CC Leiden, Nederland
Peter W W de Rouw, Schoolstraat 3-bis, 3581 PM Utrecht, Nederland

België

DUIKERS TOT VALKEN Op 20 en 28 februari trok een **Parelduiker** *Gavia arctica* langs Oostende, West-Vlaanderen, en op 14 maart verbleef er één te Obourg, Hainaut. Een overwinterende eerste-winter **Kwak** *Nycticorax nycticorax* was tot 14 maart aanwezig bij Drongen, Oost-Vlaanderen. De **Grote Zilverreiger** *Casmerodius albus* van Harchies, Hainaut, bleef nog tot ten minste 27 februari aanwezig; op 2 februari werden er hier weer twee gezien. Van 8 tot 14 februari verbleef er één te Meetkerke, West-Vlaanderen. Bij Duffel, Antwerpen, werd op 29 maart een overtrekkend exemplaar opgemerkt. Op 24 maart vloog de eerste **Purperreiger** *Ardea purpurea* over Wommelgem, Antwerpen. Na de eerste waarneming van een **Ooievaar** *Ciconia ciconia* te Egezee, Namur, op 8 februari waren er nog meldingen te Daknam, Oost-Vlaanderen; Damme, West-Vlaanderen; Glabbeek-Kortenaken, Vlaams-Brabant; Hacquegnies, Hainaut; Hulshout-Westerlo, Antwerpen; Ieper, West-Vlaanderen; Lier, Antwerpen (drie); Schellebelle, Oost-Vlaanderen; Thieu, Hainaut; Wolvertem, Brussel; en Zandvoorde, West-Vlaanderen. Op 8 februari liepen drie en op 11 februari twee **Dwergganzen** *Anser erythropus* in de Uitkerkse Polders, West-Vlaanderen. Op 1 februari was een **Donkere Kleine Canadese Gans** *Branta canadensis minima* aanwezig te Dudzele, West-Vlaanderen, en op 9 februari zouden er vijf gezien zijn in de Uitkerkse Polders. Hier werden op 1 februari 41 **Witbuikrotganzen** *B hrota* geteld en tot ten minste 12 februari bleven hier kleinere aantallen aanwezig. Op 8 februari zaten er twee in zowel Zeebrugge, West-Vlaanderen, als Knokke-Zwin, West-Vlaanderen. In de Uitkerkse Polders verbleven op 11, 16 en 22 februari twee **Roodhalsganzen** *B ruficollis* en op 4 maart liep er één te Kieldrecht-Doel, Oost-Vlaanderen. Een eerste-winter mannetje **Amerikaanse Smient** *Mareca americana* verbleef van 12 tot 17 maart bij Doel. Bovendien zwom op 15 maart kortstondig een mannetje bij Doornzele, Oost-Vlaanderen. Een mannetje **Kaneeltaling** *Anas cyanoptera* te Mechelen, Antwerpen, op 29 maart kon uiteraard niemand bekoren. Er zwommen **Krooneenden** *Netta rufina* te Aalter, Oost-Vlaanderen; Blokkersdijk, Antwerpen (vier); Gent, Oost-Vlaanderen (vier); Harchies; Mechelen; Obourg; en Péronnes, Hainaut. Het mannetje **Ringsnaveleend** *Aythya collaris* was van 4 februari tot in april weer aanwezig op Blokkersdijk. Een nieuw, eerste-winter mannetje verbleef te Duffel van 8 tot 14 februari en verplaatste zich vanaf 15 februari naar het Mechels Broek, waar het uitkleurde en tot in april onregelmatig werd waargenomen. Het mannetje **Witoogeend** *A nyroca* was nog tot 5 februari aanwezig te Duffel en verplaatste zich van 8 tot 11 februari naar Broechem, Antwerpen, en vanaf 13 februari naar Pulle, Antwerpen. Van 8 tot 9 maart verbleef een vrouwtje op het Schulensmeer, Limburg. Uiteraard bleef ook het gekleurringde mannetje de Gentse omgeving teisteren. De enige **IJseend** *Clangula hyemalis* vloog op 23 februari langs Middelkerke, West-Vlaanderen. Het vrouwtje **Kokardezaagbek** *Lophodytes cucullatus* dook op 8 februari weer op, ditmaal te Oudergem, Brussel. Na de eerste **Zwarte Wouw** *Milvus migrans* te Blokkersdijk op 20 maart was er nog een waarneming te Wintham, Antwerpen, op 27 maart. De twee **Rode Wouwen** *M milvus* van Uitbergen, Oost-Vlaanderen, bleven nog tot 2 februari ter plekke. Verder waren er waarnemingen te Blokkersdijk; Brugge-Sint-Andries, West-Vlaanderen; Dudzele; Gent; Herentals, Antwerpen; Pulle; en Wortel, Limburg. De onvolwassen **Zeearend** *Haliaeetus albicilla* (sinds 27 januari) was nog tot 2 februari te vinden bij Neerpelt, Limburg. **Ruigpootbuizerds** *Buteo lagopus* werden waargenomen te Damme, West-Vlaanderen; Dudzele-Zeebrugge; Genk, Limburg (twee); Lommel, Limburg (twee); Marche-en-Famenne, Luxembourg (twee); Melle, Oost-Vlaanderen; Wachtebeke, Oost-Vlaanderen (vondst); Zolder, Limburg; en Zomergem, Oost-Vlaanderen (twee). Een ontsnapte, adulte **Steppearend** *Aquila nipalensis* pleisterde vanaf 12 maart te Antwerpen-Linkeroever, Antwerpen. De eerste **Visarend** *Pandion haliaetus* vloog op 7 maart over Brecht, Antwerpen. Op 24 maart vloog er één over Tiendorp, Oost-Vlaanderen, en op 30 maart één over de Baraque Michel, Liège. **Slechtvalken** *Falco peregrinus* verbleven te Angre, Hainaut; Brugge; Doel (twee); Esquelmes, Hainaut; Gent; Harchies; Heist, West-Vlaanderen; Ieper, West-Vlaanderen; Kluizen, Oost-Vlaanderen; Knokke; Kruibeke, Oost-Vlaanderen; Longchamps, Namur; Meetkerke; Sint-Kruis-Winkel, Oost-Vlaanderen; Stene, West-Vlaanderen (twee); Uitkerkse Polders; Woumen, West-Vlaanderen (twee); Zandvoorde, West-Vlaanderen (drie); en bij Zolder.

RALLEN TOT GORZEN Het eerste **Porseleinhoen** *Porzana porzana* was reeds op 22 maart aanwezig te Lier en kreeg later gezelschap van een tweede. De **Kraanvogel** *Grus grus* van Verrebroek-Doel, die af en toe ook bij Saeftinge, Zeeland, Nederland, opdook, werd op 6 februari voor het laatst gezien. De eerste 38 trekkers vlogen op 17 februari over Westmalle, Antwerpen. Met een trekpiek in de eerste decade van maart waren er waarnemingen te Angreau, Hainaut (11); Genk (32); Kortrijk, West-Vlaanderen; Liège, Liège (1132); Lier (45); Longchamps (16); Mouscron, Hainaut (negen); Oostende (44); Wommelgem (18); en Zeebrugge (vijf). Er werden 11 **IJslandse Grutto's** *Limosa limosa islandica* gezien te Gent op 18 februari; een à twee te Kalmthout-Nieuwmoer, Antwerpen, op 19 februari en op 1, 19 en 21 maart; op Blokkersdijk op 17 maart; en te Geel, Antwerpen, van 31 maart tot in april. Er werden drie verschillende adulte **Ringsnavelmeeuwen** *Larus delawarensis* opgemerkt; op de klassieke plaats in Kluizen verbleef er één op 9 en 13 maart en een andere op 28 en 29 maart en bij Aalter was er kortstondig één aanwezig op 30 maart. Er werden **Geelpootmeeuwen** *L cachinnans* gezien te Bredene, West-Vlaanderen; Harchies (drie); Kluizen (twee); Knokke; en Sint-Kruis-Winkel. Een tweede-winter **Grote Burgemeester** *L hyperboreus* werd op 13 februari gezien bij Sint-Idesbald, West-Vlaanderen, en op 14 maart vloog er één langs Middelkerke. Langs Nieuwpoort, West-Vlaanderen, vloog op 11 februari een **Kleine Alk** *Alle alle*. Op 15 maart verbleef een erg vroege **Draaihals** *Jynx torquilla* bij Wondelgem, Oost-Vlaanderen. Op de Oostendse slaapplaats werden op 15 maart 59 **Rouwkwikstaarten** *Motacilla alba yarrellii* geteld. Op 8 februari werd een **Pestvogel** *Bombycilla garrulus* gezien te Gullegem, West-Vlaanderen. Er zaten **Beflijsters** *Turdus torquatus* te Brecht op 25 maart en te Deurne, Antwerpen, op 31 maart. Te Harchies werd op 12 maart een **Buidelmees** *Remiz pendulinus* gehoord. Op 23 maart verbleven er twee bij Nevele, Oost-Vlaanderen; van 27 tot 29 maart tot zes in het Mechels Broek; op 29 maart twee te Harelbeke, West-Vlaanderen; en op 31 maart vier à vijf te Lier. Een **Russische Kauw** *Corvus monedula soemmerringii* werd op 3 februari gezien bij Louvain-la-Neuve, Waals-Brabant. Bij Chercq, Hainaut, pleisterde op 11 februari alweer een **Langstaartroodmus** *Uragus sibiricus*; hiermee wordt de jaarlijkse ontsnappingstrend voortgezet. De groep **Appelvinken** *Coccothraustes coccothraustes* te Gent-Blaarmeersen bereikte op 14 februari een maximum van 46. Bij Bierbeek, Vlaams-Brabant, overwinterde een groep van 200 **Geelgorzen** *Emberiza citrinella*. Pas in april werd bekendgemaakt dat op 22 februari een mannetje **Grijze Gors** *E cia* werd waargenomen te Treignes, Namur. Een **Dwerggors** *E pusilla* liet zich op 15 februari kortstondig bekijken te Harelbeke-Gavers. Op 1 februari waren nog 17 **Grauwe Gorzen** *Miliaria calandra* aanwezig te Genappe, Waals-Brabant, op 2 februari 120 te Tienen, Vlaams-Brabant, en op 4 maart 34 te Angreau.

Deze waarnemingslijst kwam tot stand met medewerking van Yves Baptiste (De Gavers), Luc Bekaert (Oost-Vlaanderen), Peter Collaerts (Tienen), Frank Descheemaeker (Mergus), Hugues Dufourny (Hainornitho), Koen Leysen (Limburg), Dirk Symens (VLAVICO), en Willy Verschueren (Groenlink). Ook de hulp van al diegenen die (hun) waarnemingen inspraken op de Belgische Dutch Birding-vogellijn (03-4880194) was hier onontbeerlijk.

Gerald Driessens, Pastoriestraat 16, 2500 Lier, België

DB Actueel

Kleine Trap bij Etersheim Bij thuiskomst van mijn werk op vrijdag 7 maart 1997 vertelden mijn ouders dat de dochter van hun vrienden had gehoord dat zich al één tot twee weken een Kleine Trap *Tetrax tetrax* bevond bij het gehucht Etersheim, ten noorden van Oosthuizen, Noord-Holland. Een telefoontje naar de bewuste dochter leerde dat zij inderdaad had vernomen (via 'dorpspraat' uit Oosthuizen) dat een vogelaar van de KNNV uit Hoorn deze soort had waargenomen. Omdat zij wist dat ik naar vogels keek, had ze mijn ouders gebeld. Na gevraagd te hebben waar de vogel zich zou moeten bevinden, belde ik F Markesteyn en B Veuger met het voorstel om de volgende dag poolshoogte te gaan nemen. Een Kleine Trap zou immers een nieuwe soort voor onze Nederlandse lijst betekenen.

Enigszins sceptisch reden wij op 8 maart naar Etersheim. De locatie was goed aangeduid en tegen de verwachting in werd de vogel direct gevonden. Het hoenderachtige voorkomen, het formaat dat vergelijkbaar was met nabij lopende Scholeksters *Haematopus ostralegus*, de witte onderbuik en anaalstreek, de ook in zit zichtbare witte delen van de handpennen en de 'struisvogelachtige' kop maakten de determinatie als Kleine Trap eenvoudig. Voordat het nieuws 'wereldkundig' werd gemaakt, kon ik met toestemming van de eigenaar (op voorwaarde dat ik de enige zou zijn) het land betreden en enkele foto's maken. De trap liet zich goed benaderen, mede doordat hij werd afgeleid door een boer die in het naburige weiland bezig was. Vanaf 40-50 m werden enkele foto's gemaakt. Hierna werd het nieuws via de Dutch Birding-vogellijn bekend

92 Kleine Trap / Little Bustard *Tetrax tetrax*, Etersheim, Noord-Holland, 8 maart 1997 *(H H van Dillen)*

gemaakt. Diezelfde dag en vele dagen daarna liet de vogel zich door een groot aantal belangstellenden prachtig bekijken. Op zaterdag 8 en zondag 9 maart zag een aantal vogelaars hoe de vogel een soort van baltsgedrag vertoonde. Op 24 maart werd de Kleine Trap voor het laatst gemeld.

Hoewel zijn uiterlijk aan een vrouwtje deed denken, wees het vertoonde baltsgedrag erop dat het een onvolwassen mannetje betrof. Deze waarneming betekende het negende geval sinds 1960, met gevallen in 1983, 1986, 1987 (2), 1988, 1993, 1995, 1996 en 1997. H H VAN DILLEN

Middelste Bonte Spechten in Limburg en elders in Nederland Jarenlang leek de Middelste Bonte Specht *Dendrocopos medius* een probleemsoort voor veel vogelaars. De vogel die op 28 januari 1996 ontdekt werd in het Holzetterbosch, Limburg, werd dan ook met open armen ontvangen. Deze vogel bleek erg plaatstrouw en werd tot in het voorjaar en opnieuw vanaf december 1996 tot zeker 22 maart 1997 waargenomen (cf Dutch Birding 18: 52, 101, plaat 95, 1996, 19: 43, plaat 43, 1997). Dit bleek een voorbode van nog meer gevallen, met name in Limburg. In juni 1996 werd een exemplaar in De Hamert bij Wellerlooi gemeld; op 9 oktober 1996 één nabij kasteel Neubourg bij Gulpen; en in december 1996 één bij Susteren en één Mechelen. Ook werd in het Elzetterbosch mogelijk dezelfde vogel teruggevonden die hier al gezien werd op 1 maart 1995; deze werd tot zeker 15 april 1997 waargenomen. Dichtbij deze vogel werd nog een paar gevonden dat zich fraai liet bekijken. In Midden-Limburg werden op één plek in totaal maar liefst drie paren aangetroffen. Tenslotte werd nabij Echt een solitaire vogel gezien.

Elders in Nederland bleek de winter 1996/97 ook prima mogelijkheden te bieden voor het bekijken van Middelste Bonte Specht. Rob Bouwman ontdekte op 14 december 1996 een vogel op het landgoed van kasteel Heeze en hoeve Jachtlust in Heeze, Noord-Brabant; deze vogel kon tijdens zijn verblijf tot ver in februari 1997 fraai gefotografeerd worden (Dutch Birding 19: 42, plaat 41-42, 1997). Verrassend was ook de ontdekking van een vogel in Ter Apel, Groningen, op 25 december 1996 door Eric Jan Alblas; op 26 december werd deze eerste Middelste Bonte Specht voor Groningen gefotografeerd (Dutch Birding 19: 43, plaat 44, 1997). Een andere werd op 1 januari 1997 ontdekt door Rob Goldbach en Rienk Nieuwland op de Grebbeberg, Utrecht, en tot in maart 1997 waargenomen. Er volgde een melding bij Heerenveen, Friesland, op 19 februari en op 22 maart vond Martin Brandsma een vogel in het Wapserzand, Drenthe. De (voorlopig) laatste Middelste Bonte Specht in de reeks was een luid roepende vogel bij de AW-duinen te Vogelenzang, Noord-Holland, die op 3 mei 1997 ontdekt werd door Leon Edelaar en zich in ieder geval tot en met 8 mei nog fraai liet bekijken. Dit betrof het eerste geval voor Noord-Holland en, afgezien van een ongedocumenteerde zichtwaarneming te Scheveningen, Zuid-Holland, op 9 oktober 1898, tevens het eerste voor de gehele Nederlandse kuststreek. Moeten ze in Engeland dan toch echt op gaan letten?

Omdat men waarnam dat in Limburg nestholten geïnspecteerd werden en paringen plaatsvonden, is het aannemelijk dat de soort hier tot broeden is gekomen. Dit zou voor het eerst zijn sinds 1962 toen voor het laatst te Ambt Delden, Overijssel, werd gebroed. JUSTIN JANSEN

Oehoes in Zuid-Limburg De meest recente waarnemingen van Oehoes *Bubo bubo* in Limburg betreffen een broedpaar op de Sint Pietersberg, Maastricht. Deze vogels zijn hier volgens niet-bevestigde geruchten al vanaf ten minste 1994 aanwezig. Ze kwamen in de publiciteit via het radioprogramma Vroege Vogels (elke zondagmorgen op Radio 1 van 8:00 u tot 10:00) van 2 maart 1997. Een week later werd de melding gecontroleerd en vanaf deze datum konden vaak gedurende de hele daglichtperiode één à twee vogels waargenomen worden. Vanaf begin april werd begonnen met broeden wat afwisselend gebeurde door zowel het mannetje als het vrouwtje. Indien succesvol is dit officieel het eerste bewezen broedgeval voor Nederland.

In sommige vogelboeken staat voor Oehoe vermeld dat deze een zeldzame broedvogel is in Limburg. Dit is echter onzeker en ongedocumenteerd gebleven, aangezien geen gevallen van Oehoes in Limburg werden ingediend bij de CDNA. Zo zou in 1983 een nest zijn gevonden in een perenboom in Zuidoost-Limburg

(twee jongen). Deze en nog meer informatie over Oehoes in Limburg is afkomstig uit betrouwbare bronnen die echter consequent weigeren hun gegevens op te sturen naar de CDNA of deze te publiceren.

In 1988 werd voor het eerst de aanwezigheid van deze soort gedocumenteerd toen van 3 februari tot half april 1988 een roepend vrouwtje werd gezien en gehoord in de Julianagroeve bij Cadier en Keer (Dutch Birding 10: 187-188, plaat 136, 1988). Achteraf zou dit zelfs een broedgeval zijn geweest maar het is onbekend of er jongen zijn uitgevlogen.

Pas in 1996 werd een tweede bewijs voor deze soort geleverd toen een ongepaard mannetje in de mergelgroeve 't Rooth verbleef, eveneens nabij Cadier en Keer, van 3 maart tot zeker eind april (Dutch Birding 18: 146, plaat 154, 147, 1996). Al snel volgde een derde geval, van een vogel die een uur aanwezig was in een tuin langs de Kleine Laak in Roggel op 11 oktober 1996 (Dutch Birding 19: 32, 35, plaat 36, 1997).
JUSTIN JANSEN

Dikbekfuut bij Akersloot Op zaterdag 19 april omstreeks 14:00 was Jan Wattel, voormalig hoofd van de vogelafdeling van het Zoölogisch Museum in Amsterdam (ZMA), in de Hempolder bij Akersloot, Noord-Holland, om even te kijken of er nog bijzondere soorten te zien waren, zoals Zomertalingen *Anas querquedula*. Terugfietsend zag hij in de Doddesloot, een brede sloot die uitloopt in het Alkmaardermeer, aan de noordzijde van het weggetje dat van de werkloods van het Noordhollands Landschap naar het poldergemaal en de observatiehut loopt, een Fuut *Podiceps cristatus* en een, naar zijn eerste indruk, vreemd grote Dodaars *Tachybaptus ruficollis*. Hij bekeek de vreemde vogel met een 10x50 verrekijker en zag onmiddellijk dat het een Dikbekfuut *Podilymbus podiceps* was. De vogel was ongeveer half zo groot als de Fuut, vrij plomp en van boven lichtbruin met een lichtere onderzijde. Het meest opvallend was de korte en zeer dikke snavel, lichtgrijs met een opvallende zwarte dwarsband ongeveer halverwege. De vogel werd c 5 min met ideaal licht bekeken. JW had deze Amerikaanse soort nooit eerder gezien maar kende hem goed van afbeeldingen.

Rond 20:15 belde JW zijn voormalige ZMA-collega C S (Kees) Roselaar in Alkmaar, Noord-Holland, met het nieuws dat hij die middag een Dikbekfuut had gezien en dat hij bij literatuuronderzoek thuis (aan de hand van *Vogels nieuw in Nederland* (1990) en de laatste zes jaargangen van Dutch Birding) bemerkt had dat dit een nieuwe soort voor Nederland moest zijn. Plannen om die avond terug te gaan om een meer uitvoerige beschrijving te maken konden geen doorgang vinden. Daarom besloot CSR, ondanks de invallende schemering, een vogelaar met een auto te bellen en te bewegen om met hem te gaan zoeken. Nadat hij Klaas Eigenhuis had gebeld om het nieuws te verspreiden vond hij uiteindelijk Bert de Haan bereid om samen met diens zoontje Ruben mee te gaan. Om 20:50 waren zij gedrieën ter plekke en hoewel de zon al onder was, was het nog niet erg donker. De vogel in

93 Dikbekfuut / Pied-billed Grebe *Podilymbus podiceps*, Akersloot, Noord-Holland, 21 april 1997 *(René Pop)*

94 Dikbekfuut / Pied-billed Grebe *Podilymbus podiceps*, Akersloot, Noord-Holland, 21 april 1997 *(René van Rossum)*

kwestie werd direct teruggevonden en liet zich nog zeer goed bekijken. Van dichtbij (10-15 m) kon een gedetailleerde beschrijving gemaakt worden, waarbij onder andere de witte oogring en de zwarte kin- en keelvlek werden opgemerkt. Rond 21:05 werd de Dikbekfuut door een Meerkoet *Fulica atra* het riet in gejaagd en kwam daar tijdens de vallende duisternis niet meer uit. Later die avond belde BdH een medewerker van het Noordhollands Landschap om hem in te lichten over de te verwachten invasie van vogelaars op zondag. Even later kwam het bericht op de piepergroepen door (met als onterechte code 'vrij zeker'), met als gevolg dat veel vogelaars besloten de wekker alvast wat vroeger te zetten.

De volgende ochtend werd vogelend Nederland al om 06:30 gewekt door de bevestiging per semafoon van Dirk Moerbeek, Cock Reijnders, Co van der Wardt en Monique van der Wardt dat de vogel nog steeds in zijn favoriete sloot dobberde. Gedurende de hele dag liet de Dikbekfuut zich door enkele 100en vogelaars bekijken, vaak van zeer dichtbij en regelmatig flinke vissen verorberend. Ook maandag 21 april werd hij hier waargenomen maar daarna, tot verrassing van velen en teleurstelling van enkelen, niet meer.

Er zijn bijna 30 gevallen van deze soort in Europa. Het merendeel is vastgesteld in Groot-Brittannië (c 15); andere gevallen zijn bekend van de Azoren (5), Frankrijk (c 4), Ierland (3+) en IJsland (1). Afgelopen winter verbleven vogels in Londen en Cornwall, Engeland, in Ierland en in Frankrijk. Het exemplaar van Londen verdween na een verblijf van enige maanden in de nacht van 30 maart en ook die van Cornwall en Ierland werden na half april niet meer gemeld... JAN WATTEL & C S (KEES) ROSELAAR

Sardijnse Grasmus en Baardgrasmus bij Knokke-Heist
Op 3 mei 1997 werd door Vincent Legrand een Sardijnse Grasmus *Sylvia sarda* ontdekt in Park 58, tussen Knokke en Heist, West-Vlaanderen. Hij kreeg de vogel letterlijk in beeld toen hoe bezig was een mannetje Baardgrasmus *S cantillans* dat hier al enkele dagen verbleef op de video vast te leggen! De volgende ochtend werd de vogel teruggevonden en door vele Belgische en enkele Nederlandse vogelaars waargenomen. Tot ten minste 11 mei waren beide zeldzame grasmussen nog aanwezig. De Baardgrasmus bleek kenmerken te vertonen die wijzen op de oostelijke ondersoort *S c albistriata*. De determinatie van de Sardijnse Grasmus leverde weinig hoofdbrekens op. Op grond van het geheel donkere verenkleed kon Provençaalse Grasmus *S undata* worden uitgesloten. De bruine handpennen en de rest van het verenkleed duidden op een eerste-zomer mannetje.

Deze Sardijnse Grasmus betekende een onverwachte nieuwe soort voor België en het eerste West-Europese geval buiten de drie in Groot-Brittannië (mei-juli 1982, juni 1992 en mei 1993). Zelfs in Frankrijk is deze soort zeer zeldzaam, maar dit voorjaar was er sprake van een kleine influx in en nabij de Camargue, Bouches-du-Rhône, met tenminste vier vogels op 7-10 april. GERALD DRIESSENS & ENNO B EBELS

Spaanse Mus op Texel en Zwartkopgors te Den Helder
Op zondagavond 4 mei 1997 omstreeks 19:45 zagen Ben Gaxiola en Arend Wassink in de tuin van het Texel Birdwatching Center in De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, een mannetje Spaanse Mus *Passer hispaniolensis*. Het nieuws werd verspreid en op maandagochtend 5 mei stonden vele 10-tallen vogelaars al vroeg bij de veerhaven van Den Helder, Noord-Holland, te wachten voor de eerste boot naar Texel. Om 06:15 kwam de bevestiging dat de Spaanse Mus zijn stek nog niet had verlaten. De opwinding hierover werd vergroot toen Diederik Kok en Marc Plomp vanuit de wachtende auto een mannetje Zwartkopgors *Emberiza melanocephala* ontdekten in de rozenbottelstruiken langs de weg. Sommige vogelaars waren al bijna op de boot en konden nog net op hun schreden terugkeren om de gors te zien en daarna alsnog naar Texel te gaan. Daar liet de Spaanse Mus zich de rest van de dag met tussenpozen redelijk tot goed bekijken. De Zwartkopgors was aanvankelijk erg vliegerig maar liet zich later op de dag op zijn favoriete plekje(s) uitvoerig bekijken en van zeer dichtbij fotograferen. Gedurende de gehele dag werd door vogelaars druk gependeld tussen beide Mediterrane soorten aan weerszijden van het Marsdiep.

De Zwartkopgors betrof de zesde voor Nederland en was, ondanks de twitchbare vogel van Ameland, Friesland, op 26-27 mei 1996, voor veel vogelaars een nieuwe soort. BEN GAXIOLA & AREND WASSINK

Asa Wright Nature Center and Lodge

A Bird Watchers Paradise

A beautiful 24 room Lodge on a 200 acre conservation estate situated at an elevation of 1200 feet in the lush rain forests of North Trinidad.

Visit the most accessible colony of Oilbirds in the world. See Manakin leks, Toucans, Bellbirds, Trogons, Motmots, Hummingbirds, Tanagers, Honeycreepers, Woodpeckers, Antshrikes and many more species from the verandah of the main house while enjoying the home-grown coffee of the Nature Center.

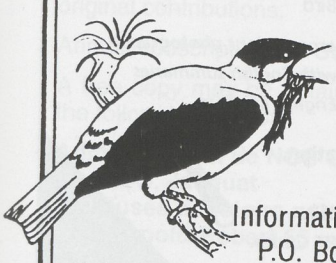

Field Trips accompanied by knowledgeable and experienced guides are conducted to many birding 'hotspots' including the Caroni Swamp to observe Scarlet Ibises and the Nariva Swamp to see Macaws.

Twenty four charming rooms each with private balcony, bathroom and hot/cold showers. Excellent local cuisine.

Information/reservations contact the Manager Asa Wright Nature Center
P.O. Box 4710 ARIMA, Trinidad and Tobago. Tel/Fax: (809) 667-4655.

De kortsnavelboomkruiper.?

.. die moet je **GROOT** zien!

Daarom maken veel vogelaars geen foto's maar

DIA'S

Nog steeds gaat er niets boven een mooie, vlijmscherpe, briljante, heldere en levensgroot geprojecteerde dia.

Zoekt u een adres waar men wèl alles heeft en weet op het gebied van dia(overvloei)projectie en dia's met geluid?
Wij doen in niets anders dan 'diaprojectie'!

- meer dan 20 typen diaprojectoren
- ruime keus projectie-objectieven
- meer dan 15 typen overvloeiapparatuur
- diverse puls-cassetterecorders
- alle maten en soorten projectieschermen
- diverse projectietafels, ook transportabel
- 20 jaar ervaring met 'dia'

DE NATIONALE DIASPECIALIST
Meidoornkade 19
3992 AG HOUTEN
Tel 030-6350271
Fax 030-6341385

Voor **apparatuur** altijd een afspraak maken...!!!

Voor accessoires kunt u altijd terecht. Informeer naar onze openingsuren.

het Vogeljaar

Het tijdschrift 'het Vogeljaar' verschijnt zes maal per jaar en houdt haar lezers al ruim 40 jaar op de hoogte van de laatste ontwikkelingen op het gebied van vogelstudie en vogelbescherming.

'het Vogeljaar' wordt als het meest informatieve vogeltijdschrift in de Benelux beschouwd.

Omdat het geen commercieel blad is kan de abonnementsprijs uiterst laag worden gehouden.

Door overmaking van *f* 25,- op postbanknummer **964 472** ten name van 'het Vogeljaar' Boterbloemstraat 20, 5321 RR Hedel (073 - 5991967), onder vermelding van **'nieuwe abonnee'** ontvangt u als welkomstgeschenk onze nieuwe veertiendaagse Vogelkalender, waarvan u na gebruik een vogelboekje overhoudt.

British Birds

Published by its own non-profit-making company

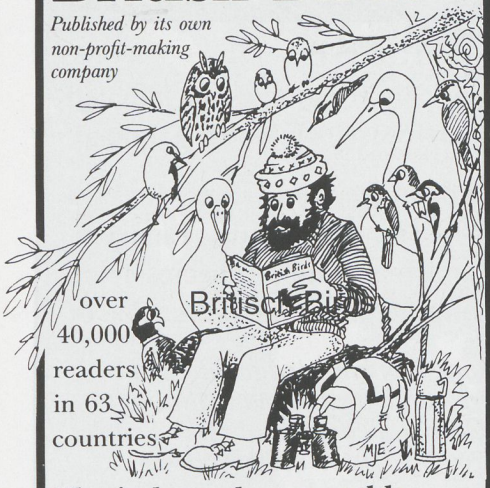

over 40,000 readers in 63 countries

The independent monthly magazine that's always worth reading . . .

For your FREE sample copy, write to *Mrs Erika Sharrock, Fountains, Park Lane, Blunham, Bedford MK44 3NJ, England*

Subscribers to *Dutch Birding* can claim 25% off a *British Birds* subscription

Ornithos

The French magazine for every birdwatcher

- Status and Identification of Birds of France and WP
- Annual Report of French Rarities Committee
- Annual Report of Rare Breeding Birds in France
- French and WP Birding Spots
- News and Mystery Bird

48 pages, numerous colour photographs
French text with English summaries and English captions

For further information, please write to :
***Ornithos*, LPO, BP 263, F-17305 ROCHEFORT Cedex**
(France - ✆ + 33 46 82 12 34)

Full colour Quarterly

DB 02/96

Europe's premier *monthly* magazine for keen birders

BIRDING WORLD

Topical, lively and informative – and now in full colour

★ Identification ★ News ★ Rarities
★ Conservation ★ Europe & Worldwide
★ Prize Quizbirds

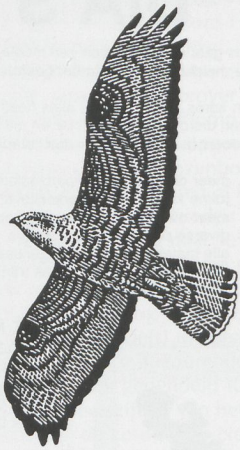

"at the top of the market for serious birders" – *BTO News*
"essential reading" – *Birding*

Write now for a *FREE* sample issue.
– or just subscribe now. For the next 12 issues, send £42 (major credit card nos. with expiry date accepted) to: ***Birding World, Stonerunner, Coast Road, Cley next the sea, Holt, Norfolk NR25 7RZ, UK***

NOS OISEAUX

The Swiss ornithological journal appears four times a year (approximately 250 pages) and publishes articles and reports in French, with abstracts in German and English covering the central European avifauna, particular emphasis is placed on original contributions.

Annual subscription: 33 Swiss Francs.

A free copy may be obtained by writing to the following address:

Administration de NOS OISEAUX
Marcel S. Jacquat
c/o Musée d'histoire naturelle
Av. Léopold-Robert 63

2300 LA CHAUX-DE-FONDS, SWITZERLAND

Dutch Birding DBTRS™ Travel Report Service

P.O. Box 737, 9700 AS Groningen
The Netherlands
Phone +31 50 527 4993
Fax +31 50 527 2668
e mail Ib.Huysman@net.HCC.nl
Internet: http:/www.mebweb.nl/DBTRS

- More than 1100 travel reports available in Dutch, English and German
- ***DBTRS™ Quick Service*** = order before 11am GMT (phone, fax or Email), pay by Mastercard, reports will be mailed to you the same day at no extra cost
- ***Special Offer!*** catalogue no. 4 + 3 supplements + 20 free pages. Voor Nederland maak *f* 10,– over op Postbank 55.96.995 t.n.v. Stichting Natuurschool o.v.v. 'DBTRS Aktie'. Please send us a Eurocheque for Dfl 10,– or Dfl 10,–/US$6 in cash
- Now also complete, updated catalogue + ordering via Internet
- Please send us your own travel reports and receive free reports from our catalogue in return. Stuur ons uw eigen reisverslagen en u ontvangt gratis verslagen uit onze catalogus

DBTRS™ is the official main supplier of travel reports to the HANDBOOK OF THE BIRDS OF THE WORLD

The Oriental Bird Club

- **Two lavishly illustrated bulletins, with news on Oriental birds, birdwatching areas and news from the region, with even more colour.**
- **An internationally acclaimed scientific journal, *Forktail*.**
- **Information service to help you make the most of your trips to the Orient.**

OBC Web Site http://www.netlink.co.uk/users/aw/obchome.html

SPECIAL OFFER FOR DUTCH BIRDING READERS

Join the OBC for 1997 and receive a FREE Indian or Malaysian Birding Itineraries guide:

The Oriental Bird Club, c/o The Lodge, Sandy, Bedfordshire SG19 2DL, U.K.

MEMBERSHIP APPLICATION Payment by cheque or credit card DBI 1096

I wish to join the OBC beginning January 1997 ☐

Please send me my FREE Birding Itinerary guide: **India** ☐ **Malaysia** ☐

Annual membership is £15.00 ordinary, £20.00 family

Name _____

Address _____

CREDIT CARD PAYMENT
Please debit my VISA/ACCESS/MASTERCARD/EUROCARD* with the sum of £ _____
*(*delete as appropriate)*

Card No:

Expiry Date: Signature: _____
Date: _____

Cardholder's name and address if different from left

Surname: _____
Forename(s): _____
Address and Postcode: _____

ORNITHOLOGICAL SOCIETY OF THE MIDDLE EAST

OSME

- promotes the study and conservation of birds throughout the Middle East
- encourages the standardised recording of bird observations
- brings together knowledge of the region's birdlife
- maintains a conservation and research fund to support small-scale projects by members
- publishes *Sandgrouse* twice a year, sent to all members

Join us today!

To join (UK fee £12 a year), write to Membership Secretary, OSME c/o The Lodge, Sandy, Bedfordshire SG19 2DL, UK

MEBWEB
Services

EASY DOES IT!

Dutch Birding
Natuur en Boek
Dutch Birding Travel Report Service

AND NEW!
Birder's email

'the Bird Connection'
NEW ADDRESS
http://www.mebweb.nl/BirdConnection

FOR DETAILS CONTACT:
MEBWEB
p/a Marc Guyt, J.W. Frisodreef 17
2224 BC Katwijk, Tel.: +31 7140 73317

email: contact@mebweb.nl

Belize:
Lamanai Outpost Lodge

Outstanding year round on the scenic New River Lagoon. Over 300 species in five diverse habitats. Truly **a** magical place in the midst of ancient Maya civilization. Packages, tours, guides and checklists available.

Visit us at: www.belizenet.com/lamanai.html.
Phone/fax +501 2 33578
E-mail lamanai@btl.net

DUTCH BIRDING
Tweemaandelijks tijdschrift voor elke fervente vogelaar

Schrijf voor informatie naar:
Dutch Birding
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam

Dutch Birding

Chief editor Arnoud van den Berg (tel +31-235378024, fax +31-235376749)

Deputy chief editor Enno Ebels (tel / fax +31-302961335, e-mail ebels@worldaccess.nl)

Executive editor André van Loon (tel / fax +31-206997585)

Photographic editor René Pop (tel +31-183630585)

Editorial board Ferdy Hieselaar, Graham Holloway (England), Peter Meininger and George Sangster

Editorial advisory board Peter Barthel (Germany), Gerald Driessens (Belgium), Klaas Eigenhuis (Netherlands), Dick Forsman (Finland), Ted Hoogendoorn (Netherlands), Lars Jonsson (Sweden), Anthony McGeehan (Northern Ireland), Killian Mullarney (Ireland), Gerald Oreel (Netherlands), Kees Roselaar (Netherlands), Frank Rozendaal (Netherlands), Hadoram Shirihai (Israel), Gunter De Smet (Belgium), Lars Svensson (Sweden) and Peter Symens (Belgium)

Editorial assistants Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Nils van Duivendijk, Remco Hofland, Diederik Kok, Hans van der Meulen, Peter de Rouw and Roland van der Vliet

Production and lay-out André van Loon and René van Rossum

Advertising Peter Meijer (tel +31-348431905, fax +31-348420394, e-mail meijerpc@worldonline.nl)

Subscriptions The subscription rate for 1997 is: NLG 60.00 (Netherlands), BEF 1250.00 (Belgium), NLG 67.50 (other countries inside Europe) and NLG 72.50 (countries outside Europe, airmail).
A subscription can be entered preferably by sending a Eurocheque, with the amount payable in Dutch guilders, to: Dutch Birding (subscriptions), c/o Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Netherlands. Payment may also be made by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please send your credit card type and account number, indicating the expiry date and appending a signature. (Note: this latter method of payment is not applicable to subscribers resident in the Netherlands and Belgium.) British and Irish subscribers can pay by Sterling cheque (GBP 26.00) or Eurocheque (GBP 26.00 or NLG 67.50). The subscription starts upon receipt of payment.

Dutch Birding is a bimonthly journal with issues in February, April, June, August, October and December. It publishes original papers and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region and other regions.

The Dutch, English and scientific bird names follow: the *Checklist of birds of the Netherlands* by A B van den Berg & C A W Bosman (1996, Santpoort-Zuid); *The 'British Birds' list of English names of Western Palearctic birds* by British Birds (1993, Blunham); the list compiled by C S Roselaar in the Dutch edition of *The illustrated encyclopedia of birds of the world* by C M Perrins (1991, Weert); and *Distribution and taxonomy of birds of the world* by C G Sibley & B L Monroe Jr (1990, New Haven).

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editors.

Dutch Birding Association

Board Theo Admiraal, Gijsbert van der Bent (president, tel +31-714013606), Roy de Haas (treasurer), Peter Meijer, Marc Plomp and Chris Quispel (secretary, tel +31-715124825); also the editors of Dutch Birding have one seat in the board

Board assistants Jeannette Admiraal, Gerald Driessens, Ron van den Enden, Hans Gebuis, Leo Heemskerk, Remco Hofland, Paul Knolle, Ger Meesters, Arnold Meijer, Kees Tiemstra and Arnold Veen

Dutch Birding Travel Report Service (DBTRS) Ib Huysman, Postbus 737, 9700 AS Groningen, Netherlands, tel +31-505274993, fax +31-505272668, internet http://www.mebweb.nl/DBTRS

Dutch rarities committee (CDNA)

Members Max Berlijn, Ruud van Beusekom, Karel Mauer, Jan van der Laan (chairman, tel +31-206834522), Kees Roselaar, Jelle Scharringa (secretary, tel +31-302523801), Gerard Steinhaus and Wim Wiegant (archivist)
The CDNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithological Union.
The CSNA is the subcommittee of the CDNA on taxonomy, nomenclature and status of Dutch (sub)species and consists of Arnoud van den Berg, Cornelis Hazevoet, Kees Roselaar and George Sangster (secretary, tel / fax +31-715143790).

© 1997 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by Steens Schiedam BV, Postbus 59, 3100 AB Schiedam, Netherlands

Dutch Birding

International journal on Palearctic birds

Editors
Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Netherlands
fax +31-235376749

Photographic editor
Dutch Birding
c/o René Pop
Landbouwstraat 6
1786 AL Julianadorp
Netherlands

Subscription administration
Financial matters & payments:
c/o Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Netherlands

Circulation & subscription information:
Ron van den Enden
c/o Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Netherlands

Board
Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Netherlands

Dutch rarities committee
CDNA
Postbus 45
2080 AA Santpoort-Zuid
Netherlands

Internet
http://www.mebweb.nl/DutchBirding

Dutch Birding JAARGANG 19 NUMMER 2 1997 *VOLUME 19 NUMBER 2 1997*

Artikelen

49 Birding in Jordan *Ian J Andrews*

60 Hybride Dougalls Stern x Visdief broedend met Visdief te Zeebrugge in 1995 *Filip De Ruwe & Gunter De Smet*

64 Balearische Roodkopklauwier bij Knardijk in juni 1983 *Enno B Ebels*

65 Balearische Roodkopklauwier bij Voorhout in juni 1993 *Marc Argeloo & Arnold W J Meijer*

68 Stellers Eider in Verdronken Land van Saeftinge in mei-juli 1996 *Jean Maebe & Peter L Meininger*

Recensies

72 *Birds of Eastern Africa* door Ber van Perlo *Lieuwe J Dijksen*

73 *Neotropical birds: ecology and conservation* by Douglas F Stotz, John W Fitzpatrick, Theodore A Parker III & Debra K Moskovits *Willem-Pier Vellinga*

DBA-nieuws

74 Nieuw adres fotoredactie; New address photographic editor; Programma DBA-vogelweek 1997 op Texel

Aankondigingen & verzoeken

75 Experienced birdwatchers and bird ringers required; Illegal hunting in Catalonia, Spain; Information on cuckoos and turacos requested; Turkey bird report 1992-96; Voorjaarstrek bij Breskens 1996

Varia

76 Tuamotu Sandpiper *Jacob Wijpkema & Tini Wijpkema*

Masters of Mystery

80

WP reports

83 WP reports: March-April 1997 *Arnoud B van den Berg*

Recente meldingen

88 Nederland: februari-maart 1997 *Ruud M van Dongen, Remco Hofland & Peter W W de Rouw*

92 België: februari-maart 1997 *Gerald Driessens*

DB Actueel

93 Kleine Trap bij Etersheim; Middelste Bonte Spechten in Limburg en elders in Nederland; Oehoes in Zuid-Limburg; Dikbekfuut bij Akersloot; Sardijnse Grasmus en Baardgrasmus bij Knokke-Heist; Spaanse Mus op Texel en Zwartkopgors te Den Helder

Voorplaat / front cover

Kleine Zilverreiger / Little Egret *Egretta garzetta*, Ebrodelta, Spanje, april 1988 *(Hans Gebuis)*

Abstracted / indexed in

Auk, Ecological Abstracts, Emu, GEOBASE (Geo Abstracts Database), Ibis, Ornithologische Schriftenschau, Wildlife Review, Zoological Record